Slovenski VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 3 šilinge
mesečna naročnina 12 šilingov
celoletna naročnina 120 šilingov
P. b. b.

LETNIK XXXII. CELOVEC, PETEK, 18. MAREC 1977 ŠTEV. 11 (1805)

ŠTUDIJSKA KNJIŽNICA RAVNE NA KOROŠKEM

STALIŠČE ZSO K PISMU ZVEZNEGA KANCLERJA:

Ne vidimo nobene možnosti

za sodelovanje v sosvetu narodne skupnosti

Nadzorni in Upravni odbor Zveze slovenskih organizacij na Koroškem sta na skupni seji dne 16. 3. 1977 razpravljala med drugim tudi o vsebini pisma zveznega kanclerja z dne 3. marca 1977, v katerem prosi, da Zveza slovenskih organizacij na Koroškem preveri svoje dosedanje stališče k vprašanju sodelovanja v sosvetu za slovensko narodno skupnost in imenuje štiri člane za ta sosvet.

Po temeljiti presoji vsebine pisma, ki ga objavlja Slovenski vestnik v prevodu, kakor ga je poslal urad zveznega kanclerja s prošnjo za objavo, v obliki plačanega oglasa na strani 7, sta zavzela Nadzorni in Upravni odbor ZSO naslednje stališče:

Pismo zveznega kanclerja v razmerju do gradovalne zgradbe avstrijskega pravnega reda ne pomeni nič drugega kakor zgolj osebno mnenje in osebno interpretacijo zakonitih določil o sosvetih narodnih skupnosti s strani zveznega kanclerja, ki ne ustvarja nobenih zakonitih obveznosti, še manj pa obvezno določitev ali spremembo pravnih norm, ki so odredba, zakon, ustavni zakon in v gotovem smislu tudi državne pogodbe.

Zaradi tega kanclerjevo pismo ne pomeni nič novega in tudi kancler sam povsod tam, kjer gre za zakonita določila, izredno previdno formulira svoje poglede brez sleherne obveznosti tudi za njega samega. Tako izrecno govori o „formalni nemožnosti zavezanosti vrhovnih izvršnih organov na stališča sosvetov narodnih skupnosti" in daje le-tem „dejansko težo". Organi državne uprave so sicer dolžni, da pred sklepom pravnih predpisov, ki zadevajo interese narodnih skupnosti, sosvete poslušajo, nikakor pa niso vezani na predloge teh sosvetov. Če kancler končno poudarja, da smejo sosveti dajati tudi pobude za spremembo zakonov, potem to ni nič posebnega, ker take pobude lahko daje vsak državljan.

Kar zadeva kanclerjevo interpretacijo „ciljev tega zveznega zakona", za katere se morajo člani sosvetov narodnih skupnosti v smislu § 4 odst. 2 zavzemati, pa je celo nepravilna, ker tako poročilo ustavnega odbora o vladni predlogi k 217 prilog k stenografskim protokolom zveznega parlamenta XIV. zakonodajnega obdobja kakor tudi poročilo ustavnega odbora o zvezni predlogi „zvezni zakon o pravnem položaju narodnih skupnosti v Avstriji" (zakon o narodnih skupnostih) v 299 prilog k stenografskim protokolom zveznega parlamenta XIV. zakonodajnega obdobja izrecno govorita o trojnem cilju tega zakona. Ta zakon naj bi ustvaril zakonite osnove za posebno pospeševanje narodnih skupnosti v korist ohranitve in zavarovanja njihovega obstoja in njihovega posebnega narodnostnega značaja; nadalje naj bi bil ustvarjen forum za zastopstvo legitimnih interesov narodnih skupnosti; in končno naj bi bile obveznosti iz državnih pogodb iz St. Germaina in z Dunaja združene v enem samem zakonu. Zlasti zadnji cilj pa pomeni, da je treba priznati zakon o narodnih skupnostih kot izpolnitev člena 7 državne pogodbe z dne 15. 5. 1955, kar pa ni in zaradi česar ga koroški Slovenci ne moremo priznati.

Tako kanclerjevo pismo dejansko ne vsebuje nobenih novih vidikov in zato tudi ni treba spreminjati pogledov, ki sta jih obe osrednji organizaciji koroških Slovencev izpovedali v svojem stališču do zakona o narodnih skupnostih. K zakonu samemu je tam povedano:

1. Predmetni osnutek (odslej zakon) nikakor ne pomeni izpolnitve določil člena 7 državne pogodbe, marveč v gotovih primerih celo črtanje takih določil brez nadomestila. Koroški Slovenci pa se nočemo odpovedati mednarodnim zaščitnim jamstvom.

2. Zakon zasidra potrebo ljudskega štetja odnosno potrebo uradnih statističnih poizvedb o številčni moči narodne skupnosti ter napravi njene pravice odvisne od gotovega števila ali moči, pravice popolnoma ločuje od naselitvenega ozemlja narodne skupnosti in pusti veljati zgolj čisto priznavalno načelo za zaščito narodne skupnosti. To vendar pomeni kršitev tozadevnih določil državne pogodbe.

(Dalje na 8. strani)

JUGOSLOVANSKI PREDSTAVNIK UGOTAVLJA:

Avstrija ni pripravljena

rašiti manjšinsko vprašanje v duhu svojih mednarodnih obveznosti

Na zadnji tiskovni konferenci v Beogradu je predstavnik zveznega sekretariata za zunanje zadeve SFRJ Mirko Kalezič komentiral tudi nedavni sporazum treh koroških strank glede slovenskega uradnega jezika in dvojezičnih napisov. Kalezič je dejal:

„Sporazum treh koroških strank, se pravi na pokrajinski ravni, da se slovenščina uvede kot uradni jezik samo v 14 občinah in da se dvojezični napisi postavijo samo v 8 tako imenovanih starih občinah v deželi, še enkrat ilustrira ozračje nacionalistične nestrpnosti, v katerem se na Koroškem lotevajo manjšinskega vprašanja, in pomeni pomanjkanje pripravljenosti uradne Avstrije, da bi vprašanje pravic in položaja slovenske in hrvaške narodne manjšine rešili v duhu mednarodnih obveznosti, ki jih je republika Avstrija prevzela z državno pogodbo iz leta 1955."

Za primerjavo je Kalezič navedel, da je bilo po zakonu o dvojezičnih napisih, sprejetem leta 1972, ki pa zaradi pogromaške akcije nacionalističnih in neonacističnih elementov ni bil uveljavljen, predvidenih 205 krajev z dvojezičnimi napisi v 35 občinah oziroma 54 občin, kjer bi lahko uporabljali slovenski jezik kot uradni jezik. Po sedanjem tristrankarskem sporazumu pa bi dobilo dvojezične napise manj kot 100 krajev, slovenščino kot uradni jezik pa samo 14 občin.

„Razumljivo je, da je taka samovoljna manipulacija treh strank naletela na odpor in obsodbo koroških Slovencev," je naglasil Kalezič, „ki v tem aktu upravičeno vidijo prizadevanja avstrijske vlade, da bi revidirala določbe 7. člena državne pogodbe. Želim spomniti, da so slovenska in hrvaška narodna manjšina v Avstriji kakor tudi vlada SFRJ vedno odločno zavračali vsak poskus nespoštovnja in revidiranja natančno določenih mednarodnih obveznosti Avstrije. S prenašanjem odgovornosti za izvedbo zadevnih določb državne pogodbe na omenjene stranke ali nepristojne organe prevzema avstrijska vlada odgovornost za posledice, ki bi lahko nastale iz tega. S takim reševanjem manjšinskega vprašanja se izključuje tudi udeležba predstavnikov manjšin pri uresničevanju obveznosti državne pogodbe, kar je za jugoslovansko vlado povsem nesprejemljivo."

V posameznih koroških listih je izjava predstavnika jugoslovanskega zunanjega ministrstva izzvala žolčne opazke, ki se zaključujejo v zlobnem poskusu, vzbuditi med koroškimi Slovenci nezadovoljstvo glede politike Jugoslavije, češ, da je Jugoslavija pripravljena podpirati boj koroških Slovencev le z verbalnimi protesti, da pa se dosledno vzdržuje kakršnih koli ustreznih dejanj, to je ukrepov in korakov pred mednarodnimi forumi, s katerimi bi pripravila Avstrijo do tega, da bi izpolnila svoje obveznosti iz mednarodne pogodbe.

Zaskrbljenost

zaradi protimanjšinske politike Avstrije

Odpravnik poslov veleposlaništva SFRJ v Avstriji Milan Ribica je v ponedeljek obiskal direktorja politične direkcije avstrijskega zunanjega ministrstva veleposlanika dr. Ludwiga Steinerja. Ob tej priložnosti je jugoslovanski predstavnik izrazil zaskrbljenost Jugoslavije spričo najnovejših ukrepov avstrijske vlade in dogovora treh koroških strank, katerega namen je skrčiti območje, za katero veljajo določila 7. člena avstrijske državne pogodbe. Ribica je poleg tega poudaril, da imajo omenjeni ukrepi namen spremeniti vsebino državne pogodbe, kar je v celoti v popolnem nasprotju z besedo in duhom tega mednarodnega dokumenta.

Posebej je jugoslovanski predstavnik poudaril, da takšen položaj in takšno ravnanje Avstrije še bolj obremenjuje medsebojne odnose in da bo to prav gotovo vplivalo na celotno sodelovanje med državama. Podčrtal je, da bo Jugoslavija, kar zadeva vprašanje položaja in pravic hrvaške in slovenske manjšine v Avstriji, tudi v prihodnje izhajala iz državne pogodbe kot edinega temelja za reševanje tega vprašanja, da nikoli ne bo privolila v omejevanje določil državne pogodbe in da bo še naprej vsestransko podpirala slovensko in hrvaško manjšino v boju za celovito izpolnitev državne pogodbe.

Vsi slovenski škofje

zagotovili podporo koroškim Slovencem

V ponedeljek 14. marca 1977 so slovenski škofje pod vodstvom metropolita dr. Jožeta Pogačnika v Ljubljani sprejeli veččlansko delegacijo obeh osrednjih organizacij koroških Slovencev. O tem obisku je bilo objavljeno naslednje uradno sporočilo:

Ljubljana, 14. marca. — Danes dopoldne so vsi slovenski škofje pod vodstvom metropolita dr. Jožeta Pogačnika sprejeli zastopnike Narodnega sveta koroških Slovencev pod vodstvom predsednika dr. Matevža Grilca in Zveze slovenskih organizacij na Koroškem pod vodstvom predsednika dr. Francija Zwitterja.

Uvodoma je predsednik Zwitter s hvaležnostjo omenil, kako odločilno vlogo so pri ohranitvi slovenstva na Koroškem imeli in še imajo slovenski duhovniki, čeprav pri uradni Cerkvi niso dobili in ne dobijo vedno opore za svoje delo. Zahvalil se je tudi vodstvu Cerkve v matični domovini za podporo, ki jo daje koroškim Slovencem v njihovem pravičnem boju za obstanek. Pri tem je posebej omenil vlogo verskega tednika Družina. Zastopniki koroških Slovencev pa želijo danes obvestiti slovenske škofe o stanju manjšine z različnih vidikov in jih prositi še za nadaljnjo podporo.

Predsednik Grilc se je tudi zahvalil slovenski Cerkvi za podporo, ki jo daje manjšini na Koroškem, in pozitivno ocenil vlogo slovenskih duhovnikov, ki so se in se še danes bojujejo, čeprav na ordinariatu niso deležni prave podpore. Omenil je, da se sklepi koroške sinode o sožitju ne izvajajo v zadostni meri. Koroški Slovenci upajo v boljši razvoj, upanje pa spet sloni na naših duhovnikih.

Nadškof Pogačnik je v odgovoru omenil, da slovenski škofje živo spremljajo dogajanja na Koroškem in stojijo na stališču Cerkve, ki se je v zadnjih letih že večkrat zavzela za pravice narodnih manjšin, zlasti še v okrožnici papeža Janeza XXIII. Pacem in terris in na zadnjem koncilu. Koroška sinoda je dala dobre smernice za sožitje obeh narodov na Koroškem. Če bi jih vsi izvajali, bi bilo mnogo lažje. Zelo ga veseli enotnost koroških Slovencev v boju za narodnostne pravice. Naša Cerkev bo njihov pravičen boj za obstanek in celovit razvoj podpirala, spremljala in pomagala, kolikor bo mogla, zlasti pri versko etičnih vidikih tega vprašanja.

V več ko dveurnem pogovoru so gostje s Koroške kompleksno razgrnili škofom stanje slovenske manjšine, zlasti glede zadnjih dogodkov. Omenili so, da je bilo leta 1955 61 dvojezičnih občin, od teh jih bo po predlogu strank imelo dvojezične napise samo osem, slovenščina bo pa kot drugi pomožni jezik veljava v štirinajstih. To je vsekakor groba kršitev avstrijske državne pogodbe.

Najhuje je Slovence prizadel šolski zakon iz leta 1959. Od 12.000 otrok se jih je takrat 10.000 odjavilo od dvojezičnega pouka. Zastopniki koroških Slovencev so razložili škofom, da avstrijsko ministrstvo ni sprejelo predloga celovške sinode in celovškega škofa, da bi za verouk šolski zakon ne veljal in da bi ga poučevali v materinem jeziku ne glede na to, kako je otrok prijavljen za ostale šolske predmete. Za isti predlog so Slovenci že prej zbrali nad pet tisoč podpisov.

Soglasno so vsi bili mnenja, da se Cerkev mora prizadevati za pravičnost in da mora stati na strani tistega, ki je ogrožen v svojem obstoju. To so misli koncila, pa tudi zapisane v sklepih celovške sinode. Kot nekoncilsko so zlasti ocenili ravnanje župnika Mucherja pri Gospe Sveti.

Zastopniki koroških Slovencev so ob koncu izrazili škofom naslednje želje in prošnje:

1. Posredovali naj bi tako celovškemu škofu kakor pri avstrijski škofovski konferenci ali po potrebi tudi v Vatikanu, da bi se izvedlo priporočilo celovške sinode glede materinega jezika pri poučevanju veronauka.

2. Slovenščina naj bi bila upoštevana pri bogoslužju tudi v tistih župnijah, kjer so slovensko govoreči v manjšini, kakor je že zdaj upoštevana nemščina v tistih župnijah, kjer so nemško govoreči v manjšini.

3. Pri celovškem škofijskem ordinariatu naj bi bil nastavljen škofov vikar za Slovence, ki bi se avtoritativno zavzemal za pravice Slovencev na cerkvenem področju.

4. Bogoslovcem naj bi bila v letu, ko si sami izbirajo možnost študija, dana pravica, da študirajo na teološki fakulteti v Ljubljani ali Mariboru.

5. V župnijskih svetih naj bi bili Slovenci tako zastopani, da bodo pravice narodne manjšine, ki je tukaj v podrejenem položaju, zaščitene. Cerkev naj bi se bolj prizadevala za demokratične in humane odnose v koroški družbi.

Škofje so obljubili, da se bodo na pristojnih mestih zavzemali za izpolnitev teh pravičnih želja.

Zastopniki koroških Slovencev so nato še obiskali Teološko fakulteto, kjer jih je sprejel dekan dr. Franc Perko.

Za vprašanje koroških Slovencev
se zanimajo tudi v Švici

V dneh od 12. do 14. marca je obiskala Koroško veččlanska delegacija iz Švice. Sestav skupine je bil raznolik, saj so bile v njej osebnosti, ki pripadajo najrazličnejšim poklicem — od političnega delavca in zgodovinarja preko duhovnika in sodelavca verske ustanove pa do učiteljice, gospodarstvenika in novinarjev. Zanimanje skupine je veljalo raznim področjem. Kot gostje Zveze slovenskih organizacij na Koroškem in Narodnega sveta koroških Slovencev pa so se člani skupine predvsem seznanili s položajem slovenske narodne skupnosti in z manjšinsko problematiko na Koroškem.

Na sedežu ZSO v Celovcu so imeli člani skupine priložnost, da v izčrpnem pogovoru s predsednikoma in drugimi funkcionarji obeh osrednjih slovenskih organizacij spoznajo razmere, v kakršnih živi, dela in se bori slovenska narodna skupnost na Koroškem. Te obširne informacije pa je potem še smiselno izpopolnil obisk zunaj na terenu, v naših krajih in pri naših ljudeh, kjer so se gostje iz Švice na licu mesta lahko sami prepričali, kakšna je kulturna, gospodarska in politična situacija koroških Slovencev. Tako so — da omenimo le na kratko — na primer na Radišah videli, kako tamkajšnji prosvetaši samoiniciativno in z lastnimi napori gradijo kulturni dom; v Škocijanu so imeli priložnost, da v pogovoru s krajevnimi funkcionarji obravnavajo lokalno problematiko; v Pliberku so si med drugim ogledali zadrugo in Bergovo galerijo; na Obirskem so se srečali s kulturno-prosvetnim ustvarjanjem; v Železni Kapli pa so poleg ogleda raznih objektov ob spomeniku padlim partizanom zvedeli tudi za veliki krvni davek, ki smo ga koroški Slovenci plačali v boju proti fašizmu, medtem ko so na poslovilni večerji v novem hotelu Obir spoznali lepoto in bogastvo naše kulture in prosvete, ko sta prijetno srečanje obogatila pevski zbor in folklorna skupina domačega SPD „Zarja".

Obisk v nekaterih krajih južne Koroške je napravil na goste iz Švice globok vtis. To so poudarili pri večerji v Železni Kapli, kjer so izrecno zagotovili, da so jih povsod sprejeli prisrčno ter jim svoje razmere in svoje probleme prikazali take, kakršni so: brez pretiravanja ali prikrivanja, za kar gre priznanje krajevnim funkcionarjem in zaupnikom slovenskih organizacij. Poudarili so, da zdaj dosti bolje poznajo položaj na Koroškem in še bolj razumejo upravičeni boj koroških Slovencev, v katerem nam želijo popoln uspeh ter nam kličejo, da poguma nikdar ne smemo zgubiti. „V tem oziru pa je med drugim tudi vaša pesem jamstvo, da boste vztrajali," je dejal njihov govornik. „Kako bogat je narod, ki ima takšno pesem; kako bogata je dežela, kjer govorijo dva jezika in kako revna lahko postane, če bi se omejila na en sam narod. To je bogastvo Koroške in ravno Koroška, ki ji kot obmejni deželi pripada funkcija povezovanja, bi se morala zavedati. da se je treba sporazumevati."

Svoje vtise in zaključke pa so strnili tudi na zaključnem pogovoru v Celovcu, kjer so člani švicarske delegacije ter zastopniki obeh osrednjih slovenskih organizacij soglašali v tem,

- **da koroški Slovenci še nikakor niso deležni pravic, ki so jim zajamčene v členu 7 avstrijske državne pogodbe. Tudi najnovejši zakonski ukrepi ne odgovarjajo členu 7 in so daleč od mednarodno priznanih norm na tem področju;**
- **da je ureditev na področju uradnega jezika v upravi in sodstvu ter šolstva nezadovoljiva, medtem ko je na področju topografije še sploh ni, že tako neenako izhodišče manjšine na kulturnem in gospodarskem področju pa uradni ukrepi le še poslabšujejo;**
- **da se dejavnost organizacij in oseb, ki stremijo za tem, da bi manjšini odvzele njene lastnosti in njene pravice, ne preprečuje ter ogroža mirni razvoj in izpolnitev čl. 7 avstrijske državne pogodbe.**

Skupni posvet je izzvenel v pozivu avstrijski zvezni vladi, naj člen 7 državne pogodbe v celoti izpolni, in sicer v duhu resničnega pospeševanja manjšin.

Odjuga v Italiji
tudi v odnosu do Slovencev

V Števerjanu na Goriškem je bil zadnjo soboto deželni kongres Slovenske skupnosti, edine izključno slovenske politične stranke v Italiji. Kongresa so se udeležili predstavniki številnih slovenskih narodnih organizacij, pa tudi zastopniki italijanskih strank, medtem ko je republiško konferenco SZDL Slovenije zastopal predsednik komisije za manjšinska in izseljenska vprašanja Jože Hartman, prav tako pa se je kongresa udeležil tudi osrednji tajnik NSKS Filip Warasch.

Kakšen odnos zavzemajo italijanske demokratične stranke do slovenske narodnostne skupnosti, je prišlo do izraza v pozdravnih nagovorih njihovih predstavnikov. Tako je na primer govornik komunistov dejal, da osimski sporazum in ustava omogočata, da se z enotnimi pobudami zaščitijo narodnostne pravice Slovencev. Zastopnik demokristjanov je naglasil potrebo, da se Italijani in Furlani učijo slovenščine; Slovencem pa je po njegovem treba priznati privilegiran položaj nasproti večinskemu narodu, če se hočejo obdržati. Predstavnik socialistov pa je poudaril, da je v sedanji italijanski protislovni družbi na področju nacionalnih pravic možno marsikaj doseči z bojem na strani demokratičnih sil in z enotnimi nastopi Slovencev. Dodal je, da je potrebno z dejstvi zagotavljati narodnostne pravice in da v tem smislu osimski sporazum, ki ustvarja ugodno vzdušje ob meji, nudi lepo priložnost.

Kongres je pozdravil tudi predsednik Slovenske kulturno gospodarske zveze v Trstu Boris Race, ki je naglasil, da SKGZ ceni prispevek Slovenske skupnosti v boju za pravice Slovencev v Italiji. Menil je, da bo v javnih občilih treba omiliti medsebojne konfrontacije, „ki nas oddaljujejo, medtem ko bi se morali v osnovnih interesih zbliževati". Predsednik Race je še poudaril, da je zdaj po sklenitvi osimskih sporazumov čas za izdelavo skupne strategije za zavarovanje narodnostnih koristi. Trenutno situacijo na Koroškem pa je kratko orisal osrednji tajnik NSKS, ki je dejal, da hočejo zdaj v Avstriji na podlagi tristrankarskega predloga manjšinsko ozemlje zmanjšati, s sosveti pa izriniti legitimno predstavništvo Slovencev, kar vse skupaj pomeni kršenje državne pogodbe.

Na kongresu so izčrpno razpravljali o položaju Slovencev v posameznih predelih njihove naselitve. V tej zvezi je bilo posebno zanimivo poročilo o položaju v videmski pokrajini, katere zastopnik Salvatore Venosi je obsodil preganjanje župnika v Ukvah Gariupa (ki ga oblasti na pritožbo šovinistične učiteljice zasledujejo, ker je uvedel izvenšolski pouk slovenščine — op. ured.). Za svojo pokrajino je opozoril tudi na nevarnost italijanizacije, pri tem pa izrecno poudaril, da v najnovejšem času, to je po katastrofalnem potresu, grozi tudi nevarnost germanizacije Kanalske doline, zlasti z odločitvijo Avstrijcev, da v Ukvah zgradijo šolsko poslopje (vsekakor značilno, kje Avstrija rešuje „manjšinsko vprašanje" — kakor da ga doma ne bi imela!).

Med sklepi, ki so jih sprejeli na kongresu, je tudi zahteva parlamentu v Rimu, da izglasuje zakon o globalni zaščiti slovenske manjšine.

„Bombe in politika"

„Železniški podvoz v Avstriji je postal novi cilj tistih, ki se poslužujejo bomb, ker nočejo izpolnitve državne pogodbe niti normalnih odnosov med Jugoslavijo in Avstrijo niti nadaljnjega popuščanja napetosti v Evropi." Tako je zapisal zagrebški Vjesnik v svojem poročilu o bombnem atentatu na podvoz blizu Kaple ob Dravi, kjer so neznani storilci prejšnji teden sprožili eksplozijo, ki je podvoz precej močno poškodovala. „Tako je podvoz postal tudi dosti več: kaže, da bo morala Avstrija končno nekaj ukreniti, toda ne samo proti bombnim atentatorjem."

Ugledni hrvaški dnevnik opozarja, da so bombni atentatorji, ki so zdaj poskušali zrušiti železniški podvoz, svoječasno podirali tudi dvojezične krajevne napise, razstreljevali protifašistične spomenike in skrunili partizanska grobišča. Ti ljudje, pravi Vjesnik, tudi Avstriji ne želijo nič dobrega: ogrožajo jo od znotraj ter izpodkopavajo njen mednarodni položaj in ugled — to pa ravno v trenutku, ko naj bi Dunaj postal novo središče OZN.

„Napad na podvoz je namreč mogoče razumeti le kot poskus nadaljevati politiko ‚diktature dinamita' — danes po nepotrebnem zaradi pravic in položaja manjšin v Avstriji, toda morda že jutri, če se to ne bo preprečilo, z željo revidirati tudi druge člene državne pogodbe, kar se sicer v Avstriji poskuša delati po mirni poti, kakor je v zadnjih tednih pokazala zadeva okoli raket." Za Avstrijo — meni list — bi bilo samo dobro, če bi se učinkovito zoperstavila terorizmu, dobro predvsem za Avstrijce same. To pa še posebno zaradi tega, ker se bliža beograjsko zasedanje konference o varnosti in sodelovanju v Evropi in bi bilo dobro še enkrat opozoriti na jugoslovansko-italijanski primer, kjer je bilo v osimskih sporazumih med drugim tudi v odnosu do manjšin prikazano, kako se Helsinki izvajajo v praksi.

V drugem članku pa je zagrebški Vjesnik ostro kritiziral odnos Avstrije do manjšin, posebej do gradiščanskih Hrvatov, češ „manjšinska politika avstrijske vlade, če jo ocenjujemo po tistem, kar se dela na Gradiščanskem, obstaja v tem, da manjšinske politike ni". Tisto malo, kar ponujajo Slovencem, je vsekakor premalo, ugotavlja omenjeni list in dodaja, da Hrvatom na Gradiščanskem hočejo dati še manj, praktično nič, „tako da se le-ti čutijo zapostavljene med zapostavljenimi in diskriminirane med diskriminiranimi".

Vjesnik pravi, da na Dunaju nočejo ugoditi zahtevi Hrvatov, ki zahtevajo, da je treba njihove probleme rešiti hkrati s problemi Slovencev. V tem oziru na Dunaju nadaljujejo s staro taktiko in politiko, s katero so med drugim tudi poskušali manjšine razbiti, skonstruirati nasprotja med Slovenci in Hrvati, da bi pokazali in dokazali, da baje ne želijo isto, da bi tako ene in druge lažje obvladali.

„Če naj bo to prispevek Avstrije k evropskemu sodelovanju, potem ji to na beograjski konferenci ne bo v čast," ugotavlja zagrebški Vjesnik in svoje poročilo zaključuje z opozorilom, da od tega vprašanja v veliki meri zavisijo tudi odnosi med Jugoslavijo in Avstrijo in da ima odnos Avstrije do svojih hrvaških državljanov tudi določene širše mednarodne razsežnosti.

Kratenje človekovih pravic
je ostro obsodila tudi komisija OZN

V Ženevi se je po treh tednih končalo 33. zasedanje komisije Združenih narodov za človekove pravice. Zasedanje, ki mu je predsedoval jugoslovanski predstavnik Aleksander Božovič, je bilo predvsem posvečeno razpravam o položaju v Čilu, na Bližnjem vzhodu in v Južni Afriki.

Komisija je po izčrpni razpravi na podlagi neizpodbitnih dokumentov odločno obsodila tudi nezakonito ravnanje izraelskih oblasti na zasedenih arabskih ozemljih. Gre za aretacije in streljanje na demonstrante, mučenje političnih zapornikov, preganjanje palestinskih družin z njihove zemlje in nasilno prilaščanje njihovih posestev.

Prav tako so skoraj soglasno obsodili apartheid v Južni Afriki in Rodeziji. Poseben pomen ima dejstvo, da so v razpravi in resoluciji poudarili, da zahodne vlade in nadnacionalne družbe, ki oskrbujejo režim v Pretoriji z nafto, orožjem in jedrskimi reaktorji, sodelujejo v apartheidu, ki so ga označili kot „zločin zoper človeštvo".

Čilsko hunto s Pinochetom na čelu je komisija obsodila s posebno resolucijo, v kateri je ugotovljeno, da izvaja sedanji čilski režim nasilje nad ljudstvom. Pri tem je bilo vsekakor presenečenje za člane komisije in novinarje, ko je ameriški delegat Brady Tyson javno priznal, da so ameriška vlada, ameriški agenti in različne skupine (pri čemer so mišljene „nadnacionalne družbe") z aktivno subverzijo pripomogli k strmoglavljenju legalno izvoljenega režima prejšnjega predsednika Salvadora Allendeja. Ne demanti ameriškega zunanjega ministrstva ne izjave predsednika Carterja na tiskovnih konferencah niso mogle izpodbiti tega priznanja, kajti ameriški delegat je povedal resnico, o kateri so že pripovedovale številne priče usodnih dogajanj septembra 1973 v Čilu. In Brady Tyson je tudi prvi ameriški funkcionar, ki je prosil čilsko ljudstvo odpuščanja za trpljenje, ki mu ga je povzročila subverzivna akcija Washingtona.

Ena izmed točk dnevnega reda je bila „kratenje človekovih pravic posameznikom" v katerikoli državi in v kateremkoli delu sveta, predlagala pa jo je britanska vlada. Prav tako je potekala v komisiji plodna razprava o ekonomskih pravicah ljudi, v kateri se je izrazilo enotno stališče komisije, da ljudje, ki nimajo dela, ki nimajo možnosti zaslužka, ali pa jih delodajalci izkoriščajo, ne sodijo med ljudi, ki uživajo osnovne človekove pravice. V tej zvezi je več delegatov poudarilo pomen boja držav v razvoju za vzpostavitev nove, pravičnejše svetovne gospodarske ureditve.

Značilno je, da ameriška delegacija ni glasovala za resolucijo, v kateri so obsodili apartheid v Južni Afriki, niti za resolucijo proti nezakonitemu ravnanju Izraelcev na zasedenem arabskem ozemlju. Takšno ameriško stališče je sovjetski delegat opisal z enim stavkom: „Washington se zanima za usodo petih ali šestih ljudi, ki so zaprti v Moskvi, nič pa mu ni mar zatiranje na desetine milijonov Afričanov, ki so žrtve apartheida." To je bilo sovjetsko stališče do predloga ameriškega delegata, da bi sovjetski vladi poslali brzojavko, v kateri bi zahtevali informacije o „disidentih". Vendar pa je ameriški delegat očitno sam uvidel, kako tendenciozen je njegov predlog; ko je spoznal, da komisija njegovega predloga gotovo ne bo sprejela, je sam zahteval, da o njem sploh ne bi glasovali.

Nov velikan
med slovenskimi hoteli

Največji med slovenskimi hoteli — Grand hotel Emona, ki sodi v okvir portoroškega turističnega naselja Bernardin, bo v kratkem dograjen in 2. aprila slovesno odprt. Že nekaj dni pozneje ga bodo zasedli prvi gostje iz Zahodne Nemčije, Velike Britanije in Avstrije.

Novi velikan med slovenskimi hoteli je 12-nadstropna stavba, visoka 48 metrov, dolga 120 metrov, široka pa 18 do 25 metrov. V prvem ali zadnjem nadstropju (odvisno od tega, kje vstopite vanj — ob obali ali zgoraj na hribu) ima recepcijo z razgledno dvorano v levem krilu ter pokriti bazen in poslovne prostore v desnem krilu, spodaj v pritličju so konferenčne dvorane, trim telovadnica, garderobe in drugi prostori, kuhinja je v 11. nadstropju, ker sta tudi dve veliki jedilnici, ostalih 10 nadstropij pa je namenjenih sobam: v vsakem jih je po 27 z dvema posteljama, ob krilih pa so še apartmaji s tremi posteliami, tako da ima hotel skupno 508 ležišč.

Stavba stoji na 68 po 1,2 do 1,5 m širokih in po devet metrov globokih pilotih, „zabitih" navpično in poševno v zemljo. V njej je 17.000 kvadratnih metrov čistih površin in 83 tisoč kubičnih metrov koristnega prostora. V to stavbo je vgrajenih 16.000 kubičnih metrov betona, 1.700 ton železa, okoli 12.000 kvadratnih metrov stekla, več sto ton opeke, nekaj sto kilometrov električnih žic, toplovodnih in drugih cevi ter 30 tisoč kvadratnih metrov ometov. Gre v resnici za velikansko količino najrazličnejšega materiala, katerega skupno težo cenijo na več kot 50 tisoč ton!

Pogled s prvega oziroma zadnjega ali najvišjega nadstropja, ki leži na višini 38 metrov nad morsko gladino, je naravnost vrtoglav, sicer pa je razgled po vsej slovenski obali veličasten — kakor z visoke planine.

OB RAZSTAVI MATEJA STERNENA:

Dragocenosti slovenskega slikarstva

predstavljene v galeriji „Aula slovenica"

Enega izmed vrhov svoje dosedanje dejavnosti beleži celovška galerija „Aula slovenica" brez dvoma s sedanjo razstavo, ki je posvečena velikemu mojstru slovenskega impresionizma Mateju Sternenu. Temu primeren dogodek je bila tudi otvoritev razstave v ponedeljek zvečer, ko se je v dvorani zbralo lepo število ljubiteljev slovenske umetnosti, med njimi jugoslovanski konzul Peter Zupančič in vicekonzul Milan Miškov, ravnateljica Narodne galerije v Ljubljani dr. Anica Cevc in njen soprog, znani umetnostni zgodovinar dr. Emilijan Cevc, prelat Aleš Zechner, ravnatelj slovenske gimnazije dvorni svetnik dr. Pavle Zablatnik ter zastopniki slovenskih narodnih in kulturnih organizacij.

Razstava, ki jo imamo priložnost obiskati do 1. aprila ter jo vsakomur toplo priporočamo, obsega seveda le izbor del Mateja Sternena, vendar je ta izbor razvojno zaokrožen, tako da posreduje zanimiv pogled v bogato ustvarjalnost umetnika, ki predstavlja enega izmed štirih velikanov slovenskega impresionizma. „Aula slovenica" je razstavo pripravila v sodelovanju z Narodno galerijo v Ljubljani, razstavljena dela pa sta poleg Narodne galerije posodila tudi Mestni muzej in Moderna galerija v Ljubljani.

Umetnika in njegovo delo je v izbranih besedah predstavila ravnateljica Narodne galerije dr. Anica Cevc, katere izvajanja bomo objavili v prihodnji številki našega lista. Zato o tem tokrat ne bi govorili podrobneje, marveč bi le zabeležili, da obsega razstava 22 olj ter 10 risb in grafik, medtem ko časovni razpored sega od leta 1889 do leta 1944, tako da je praktično predstavljena celotna ustvarjalna doba umetnika. Ravno zato pa je razstava edinstvena priložnost, da si ogledamo dragocenosti slovenskega slikarstva, ki jih — kakor je ob otvoritvi dejal predsednik društva „Aula slovenica" dr. Mirt Zwitter — „hočemo prikazati našim ljudem, pa tudi sosedom, ki želijo spoznati bogastvo slovenske umetnosti".

Tudi z deli Sternena se je slovenska umetnost vcepila na drevo evropske umetnosti, je naglasila ravnateljica Narodne galerije dr. Anica Cevc. In zdaj imamo v Celovu priložnost, da si ta dela ogledamo, da ob njih uživamo, kajti gre pri njih za vrednote iz naše polpretekle dobe, ki so dokaz, kako je zorela slovenska kultura tam, kjer je imela že takrat možnosti razvoja.

O bogatih sadovih takega razvoja pa je pričal tudi nastop mladega, vendar že mednarodno znanega in priznanega slovenskega pianista Acija Bertonclja, ki je otvoritveno slavnost obogatil z virtuozno izvajano simfonično etudo Roberta Schumanna. Tako je bilo preko širokega loka generacij manifestirano bogastvo slovenske kulture in umetnosti.

RAZSTAVA V CELOVCU:

„Cankarjevo gledališče"

v počastitev pisateljeve stoletnice

Dokumentarno razstavo „Cankarjevo gledališče", ki jo je ob stoletnici rojstva Ivana Cankarja pripravil Slovenski gledališki muzej v Ljubljani in ki je medtem prepotovala že številna gledališka središča v Sloveniji ter ostali Jugoslaviji pa tudi v Trstu, imamo zdaj priložnost videti tudi v Celovcu. V sredo zvečer je bila namreč odprta v avli Zvezne gimnazije za Slovence (Celovec, Ebentaler Straße 14), kjer bo odprta še do 28. marca, in sicer od ponedeljka do petka v času od 14. do 17. ure.

Otvoritev razstave je bila pomemben kulturni dogodek, namenjen počastitvi Cankarjeve stoletnice. V navzočnosti številnih udeležencev, med katerimi so bili tudi vodilni predstavniki narodnega in kulturnega življenja, so člani Stalnega slovenskega gledališča v Trstu sodelovali z recitalom Cankarjeve drame „Jakob Ruda", o velikem slovenskem umetniku pa je govoril pisatelj Ivan Potrč.

Na razstavi so v sliki in besedi prikazane uprizoritve Cankarjevih dramskih del tako v slovenskih kakor tudi v drugih jugoslovanskih in inozemskih gledališčih. Med drugimi je dokumentirana tudi edina nemška uprizoritev Cankarja na Koroškem, namreč „Pohujšanje v dolini šentflorjanski" (Ärgernis im Florianital) leta 1949 v celovškem Mestnem gledališču. Sicer pa spominja razstava na 123 slovenskih poklicnih uprizoritev sedmerih Cankarjevih dramskih del, ki so doživele doslej 1700 predstav, ter na uprizoritve v jugoslovanskih in drugih gledališčih, kakor tudi na dramatizacije in uglasbitve po Cankarjevih delih, uprizarjanje Cankarja na amaterskih odrih ter na dramatske izvedbe Cankarja v radiu, televiziji in filmu.

AULA SLOVENICA

CELOVEC, PAULITSCHGASSE 5—7

Vljudno Vas vabimo na razstavo slikarskih del slovenskega impresionista

Mateja Sternena
(1870—1949)

Razstava bo odprta do petka 1. aprila 1977, in sicer od ponedeljka do petka med 13. in 17. uro.

Prisrčno vabljeni!

Nova pesniška zbirka

ob jubileju Milke Hartman

Pred dobrim mesecem je obhajala znana koroška slovenska pesnica Milka Hartman svoj življenjski jubilej: 75-letnico. V našem listu smo poročali o prisrčnem slavju, ki ga je takrat priredilo Slovensko prosvetno društvo „Vinko Poljanec" v Škocjanu na čast Milki in njenemu bratu Foltiju Hartmanu, ki je praznoval sedemdesetletnico; krogu domačih prosvetašev, ki so takrat čestitali obema jubilantoma, so se pridružili tudi predstavniki Slovenske prosvetne zveze in Zveze slovenskih organizacij na Koroškem.

Prejšnji teden pa sta na večerji v katoliškem domu prosvete Sodalitas v Tinjah počastila življenjski jubilej pesnice Milke Hartman Krščanska kulturna zveza in Klub mladje, ki sta ob tej priložnosti predstavila javnosti tudi najnovejšo Milkino pesniško zbirko — „Pesmi z libuškega puela".

V tej zbirki, ki je izšla v nakladi tisoč oštevilčenih izvodov (od tega 250 izvodov s podpisom pesnice) in obsega 36 strani, je Milka Hartman spletla venček 12 narečnih pesmi. Spremno besedo in opombe je napisal Pavel Zdovc, ki je orisal pesniško ustvarjanje Milke Hartman (doslej je izdala dve samostojni zbirki pesmi v knjižni slovenščini: leta 1952 „Moje grede" in leta 1972 „Lipov cvet"), hkrati pa prikazal tudi pomen in razvoj narečnega slovstva tako med Slovenci kot tudi med Nemci.

Ne glede na to, da je tovrstno pesništvo redek in naravnost izjemen pojav med Slovenci sploh in še posebej pri nas na Koroškem (kjer pa ima tudi še druge komponente, ki jih naši narodni nasprotniki zlobno zlorabljajo proti nam, ko „utemeljujejo" svojo vindišarsko teorijo), pomeni nova pesniška zbirka lepo obogatitev literarnega ustvarjanja Milke Hartman posebej in koroških Slovencev sploh.

Knjižico krasijo vinjete, ki jih je prispevala naša akademska slikarka Zorka Weiss.

Avstrija dolguje Slovencem

zahvalo za njihovo zvestobo

V navzočnosti zveznega predsednika, članov zvezne vlade in predstavnikov parlamenta ter deželnih zborov je bivši dunajski župan Marek na zboru dokumentacijskega arhiva avstrijskega odporniškega gibanja svaril pred nevarnostjo obujanja neonacizma. Pri tem je posebej obsodil poveličevanje nacizma in vodilnih nacistov v raznih časopisih in knjigah.

Ob tej priložnosti pa je Marek načel tudi vprašanje nerešenega manjšinskega problema oziroma neizpolnjenih manjšinskih pravic. Poudaril je, da bi priznanje pravic koroškim Slovencem pomenilo izraz dolžne zahvale, saj so koroški Slovenci svojo zvestobo Avstriji dokazali že leta 1920, pa tudi v dobi fašizma prispevali pomemben delež k avstrijskemu odporu.

DR. ANTON SVETINA 10

PRISPEVKI K ZGODOVINI ŠMIHELA PRI PLIBERKU

Kot kaplan je služboval nato pet let v Svibnem in zatem šest let v župniji Šmartno pri Kranju. V šmihelski župniji je vikar dvanajsto leto. Od strani faranov zoper njega ni nobenih pritožb razen od faranov podružnice v Večni vasi, ki pa niso prišli na zaslišanje. Dohodki vikarja so naslednji: Od vsake desetine dobi 15 krajcarjev, če se ta plačuje v denarju. Nekaj mu donaša poljedelstvo na domačem župnijskem zemljišču. Na stoli dobiva od ene maše po en šiling, od previdenja bolnikov redoma po en polič vina. Za obisk podružničnih cerkev 5 grošev ali obed, na proščenja podružničnih cerkev pa samo obed. Za pogreb odraslih 45 krajcarjev in kaplan tudi 15 krajcarjev. Za krst plačajo tisti, ki dajejo biro, en polič vina, ostali polovico tega. Značaj vikarja Peera opisuje škof takole: Način njegovega govorjenja in občevanja je neprimeren, ker druge osebe zaničuje in se razposajeno smeji. Škof mu naroča, naj s farani in drugimi duhovniki občuje bolj vljudno in naj pri faranih ne pozabi na milino, ki mora dičiti vsakega duhovnika. Dohodki kaplana pa so tile: Od vsake hube dobi za biro po piskrč pšenične moke in od nekaterih kmetij po en hlebček sira. Od prostovoljnih darov mu pripada četrtina. Nadalje dobiva 6 mernikov pšenice in poleg tega malenkostno stolo v Večni vasi, kjer pa se farani pritožujejo zoper njega zaradi pristojbin pri pogrebih in zaradi nespoštovanja pogodbe. Ob koncu se je vikar Peer pritožil pri škofu zoper beneficiata sv. Katarine Rormeistra, ki si še vedno lasti odvetništvo čez ta beneficij kljub razsodbi, ki je bila v tej stvari izdana v Celovcu.

11. aprila 1672 priporoča vikar Primuž Peer v pismu generalnemu vikarju Filipu Terpinu v Ljubljani dva svoja farana, Jakoba Rudolfa in Jurija Ferra, ki sta študirala teologijo in bila na tem, da dosežeta red subdiakona: Peer našteva njihove vrline v času, ko sta živela v njegovi župniji in na koncu pisma pripomnila, da je to njegovo zadnje priporočilo, ker se čuti na smrt bolnega. Oba zgoraj imenovana šmihelska rojaka sta bila leta 1675 posvečena v duhovnika.

Čez tri dni, 14. aprila 1672 pa poroča kaplan Gregor Tomažej generalnemu vikarju Filipu Terpinu v Ljubljano, da je vikar Primuž Peer tako oslabel, da vsi pričakujejo njegovo smrt. Istega dne, 14. aprila, je vikar Peer napravil tudi svojo oporoko, ki sta jo kot priči podpisala župnik v Globasnici Matej Olipic in šmihelski kaplan Gregor Tomažej. Ta oporoka je zanimiva iz raznih zgodovinskih vidikov in jo bom prikazal v celoti. V uvodu poudarja testator, da je hudo bolan in da hoče razdeliti svoje premoženje, ki je še ostalo po požaru, v katerem je zgorelo tudi župnišče, in ki ga zapušča pobožnim ustanovam in svojim sorodnikom.

1. Cerkvi sv. Mihaela v Šmihelu 40 goldinarjev in skrinjico iz črnega žameta, vredno 6 kron.

2. Bratovščini sv. Rešnjega telesa v Pliberku 5 kron, to je 9 goldinarjev 10 krajcarjev.

3. Cerkvi sv. Katarine, kamor sem hodil vsa leta peš opravljat službo božjo, podarim razen teh potov vse davčne dajatve, ki sem jih plačal deželni vladi v Celovcu.

4. Podružnični cerkvi sv. Urbana v Brezju zapuščam pet goldinarjev, ker je ta cerkev najbolj revna izmed vseh podružničnih cerkva.

5. Cerkvi Device Marije na hribčku v Dobrli vasi 10 goldinarjev.

6. Bratovščini Oznanjenja Device Marije v Celovcu 5 goldinarjev.

Patrom kapucinom v Celju 10 kron.

Patrom kapucinom v Kranju 30 goldinarjev.

Bratovščini Telesa Kristusovega v Kranju 5 kron.

Bratovščini Device Marije v Rosariju 5 kron.

Patrom avguštincem pred vrati v Ljubljani, kjer je dosmrtni opat Janez Hasener, 10 kron.

Bratovščini pod naslovom Smrt Device Marije v Ljubljani 10 kron.

Bratovščini pod naslovom Rojstvo Device Marije v Ljubljani 5 goldinarjev.

Za vzdrževanje župnišča in za njegov inventar podarim 25 goldinarjev.

Ostalo premoženje volim pri svoji polni pameti svojim najbližjim sorodnikom po temle vrstnem redu:

1. Svoji sestri po očetu Magdaleni, ki mi je zvesto služila in ki živi pri meni 100 gold.
2. Bartolomeju Peeru, ki študira teologijo v Gradcu, za nadaljevanje in končanje študija 50 gold.
3. Njegovemu bratu Primožu Peeru, ki študira v Ptuju slikarstvo 50 gold.
4. Heleni Robelnik, podložnici gospoščine pl. Ekh v Kokri, moji sestrični 15 gold.
5. Njeni sestri Jeri, ki služi v Ljubljani 25 gold.
6. Mojemu bratu Andreju Kral (tudi Kralizh), ki biva v Spodnjem otoku blizu Radovljice 50 gold.
7. Mojemu bratu Mihaelu Kraliču, ki živi v Zgornjem otoku blizu Radovljice in ki je prejel od mene že mnogo darov 25 gold.
8. Moji sestri Marini Tavčar, ki stanuje na Goši nad Radovljico 50 gold.
9. Hčerki Marine Tavčar Uršuli, ki je bila pri meni v službi 9 gold.
10. Njenemu sinu Matiji Tavčarju istotako 9 gold.
11. Margareti Figo, meščanki iz Maribora 10 gold.
12. Zaostalim sirotam po krznarju in meščanu v Gornjem gradu Andreju Pinterju in sicer vsem skupaj, ker njih število ni znano 70 gold.

Njegovim hčerkam pa srebrn pas.

23. aprila poroča nadžupnik in škofijski komisar v Šmartnem pri Slovenj Gradcu Tomaž Leberwurst generalnemu vikarju Filipu Terpinu v Ljubljano o smrti vikarja Primuža Peera in priloži pismu prepis njegove oporoke s prošnjo za nadaljnja navodila pri izplačevanju volil.

(Nadaljevanje v prihodnji številki)

Borovlje - Slovenji Plajberk

V zadnji številki Slovenskega vestnika smo poročali, da je bilo vzdušje na seji dne 7. 3. 1977, na kateri so predstavniki kulturnih in športnih društev v boroveljski občini sestavili prireditveni koledar za sezono 1977, dokaj demokratično in sproščeno.

Komaj dva dni za tem, v sredo 9. marca pa so se nekateri funkcionarji boroveljske občine izkazali kot temeljiti in nepopustljivi zagovorniki bivšega nacista dvornega svetnika dr. Koschierja, ki je v demokratični koroški, avstrijski in mednarodni javnosti, predvsem pa Slovencem tostran in onstran Karavank znan kot nekdanji SS-ovec s člansko številko 299.580. Koschier je, kakor je Slovenski vestnik že obširno poročal, bil med drugo svetovno vojno direktor učiteljišča v Kranju in opravljal tudi druge odgovorne naloge v Hitlerjevi Nemčiji. V funkciji direktorja učiteljišča je v letnem poročilu 1942/43 med drugim zapisal: **„In vorbildlicher Zusammenarbeit von Schule und Hitlerjugend wurde hier jene selbstverständliche Einheit erlegt, die unserem Gau dereinst volksbewußter Erzieher, gute Lehrer und weltanschaulich gefestigte politische Kämpfer stellen soll. Mit dem Dank an meine Mitarbeiter und Mitarbeiterinnen in der HJ-Schule und Heimarbeit übergebe ich diesen Bericht der Öffentlichkeit. Möge er Kunde geben von einem kleinen Stück deutscher Aufbauarbeit in Oberkrain."**

Isti Koschier je po drugi svetovni vojni postal direktor deželnega muzeja v Celovcu, organizator proslav 10. oktobra 1960 in 1970 in uspel zasesti celo vrsto drugih odgovornih in pomembnih funkcij. Predvsem pa je znal in zna eno, da pod plaščem vsestranskega kulturnega delovanja vedno in povsod izriva in germanizira Slovence na Koroškem.

Na seji 9. marca so predstavniki kulturnih društev v boroveljski občini razpravljali o pobudi tega gospoda, da bi vse kulturne organizacije v Borovljah sodelovale v nekakšnem kulturnem krožku (Kulturring). Zastopnik SPD „Borovlje" in SPD „Vrtača" iz Slovenjega Plajberka dipl. inž. Feliks Wieser je predsedujočega podžupana Oraženja prosil, da naj bi navzočim obrazložil, kaj razume pod pojmom „domača kultura" (Heimische Kultur). Podžupan je najprej prebral pismo dr. Koschierja v katerem se le-ta opravičuje, da ne more prisostvovati tej seji, hkrati pa obljublja, da se bo „intenzivno" vključil v delovanje kulturnega krožka. Slovenski zastopnik ni dobil zaželjenega odgovora, namesto tega je podžupan, kakor poroča tudi Kleine Zeitung z dne 15. marca, ostro odgovoril, da je bilo na obeh straneh dosti takih in takih. V nadaljevanju je gospod Oraže v celoti zagovarjal postopanje dr. Koschierja in tako onemogočil diskusijo o namenu kulturnega krožka. Slovenski zastopnik je navzoče opozoril, da so slabo informirani o preteklosti dr. Koschierja. Dipl. inž. Feliks Wieser je poudaril, da morajo Slovenci biti enakopravno zastopani v odboru kulturnega krožka in da jim mora pripadati vsaj eno mesto šestih ustanovljenih sosvetov v predstavništvu (Glasba, literatura, likovna umetnost, predavanja, gledališče in obisk koncertov ter muzej).

Stališče podžupana je prispevalo k temu, da vseh šest sosvetov vodijo nemškogovoreči in da v predsedstvu kulturnega krožka ni nobenega Slovenca. Zasluga za to gre v veliki meri bivšemu SS-ovcu dr. Koschierju.

Žalostna in hkrati za koroško politično stvarnost že kar vsakdanja realnost pa je to, da je najbolj vneto zagovarjal Koschierja in nazadnjaške sile na Koroškem prav funkcionar socialistične stranke boroveljski podžupan gospod Oraže. Predstavnikom koroškega Heimatdiensta in drugih nemškonacionalističnih organizacij se sploh ni bilo treba oglasiti.

Vse to pa delajo funkcionarji obeh velikih strank (SPÖ in ÖVP) očividno predvsem zato, da snubijo nemškonacionalne volivce. Če je takšno stališče boroveljskega župana tudi prispevek k uspešnemu sodelovanju, naj presodijo bralci sami.

Slovenci Kanalske doline se prebujajo

Dan pred zimsko športnimi igrami v Rablju, 12. marca t. l., ki jih že enajst let prireja v Kanalski dolini Slovensko planinsko društvo Trst, so predstavniki tega društva slovenskim otrokom iz Ukev, kjer se otroci v pošolskem pouku učijo slovenščine, podarili v priznanje za njihovo prizadevnost pri učenju materinega jezika, smučke in jim tako naredili veliko veselje.

V zahvalo za to prijetno presenečenje so otroci iz Ukev priredili planiskemu društvu v čast in zahvalo lepo in prisrčno prireditev v obliki pevskega nastopa. V imenu obdarjenih otrok se je zahvalila za darilo neka deklica, prav tako sta izrekla zahvalo tudi vaški župnik Garjup in prof. Salvatore Venosi. Slednja sta pobudnika, da se je tudi v Kanalski dolini začela prebujati narodna zavest, saj je njuna zasluga, da sta pri šolskih oblasteh izbojevala pravico za učenje slovenščine v pošolskem pouku.

Ukvanski otroci so bili podarjenih smučk seveda silno veseli. Obljubili so, da bodo še naprej tako pridni, ker je pouk zanimiv in ker ljubijo svoj materni jezik. Slovenskemu planinskemu društvu v Trstu čestitamo k tej akciji z željo, da bi v tem smislu pomagale Slovencem v Kanalski dolini tudi še druge ustanove in organizacije. Vsaka kakršnakoli pomoč Kanalčanom bo velik prispevek k ohranitvi slovenskega življa v tej čudovito lepi dolini. Zvedeli smo, da so tudi v sosednjih Žabnicah začeli s pošolskim poukom slovenščine. K temu uspehu iskreno čestitamo.

Ostala nam bo v trajnem spominu

V nedeljo opoldne 6. marca tega leta smo spremili k zadnjemu počitku na kapelško pokopališče Haderlap Marijo, pd. Vinkelnovo mamo iz Lepene. Po daljši bolezni je umrla, stara 73 let.

Za Vinkelnovo mamo je znano, da je v času Hitlerjeve strahovlade mnogo pretrpela in da je sploh čudež, da je preživela takratno morijo. Njen križev pot se je začel že jeseni leta 1943, ko je policija prišla poizvedovat za možem. Ker ga ni bilo doma in ker niso od pokojne nič zvedeli, so ji iz rok iztrgali 12-letnega sina Zdravkota, da bi od njega izvedeli kje je oče. Odpeljali, mučili in pretepali so ga, mater pa so vso dolgo prečuto noč pustili v negotovosti in strahu o usodi njenega otroka.

Čez tri dni so spet prišli gestapovci. Očeta in obeh sinov Zdravkota in Tončija ni bilo več doma, pobegnili so k partizanom. Zato pa so se maščevali nad materjo. Zgrabili so jo in odpeljali v strašno negotovost, ali bo še kdaj videla nedorasla sinova in moža in ali bo sploh še kedaj stala na svoji dragi rodni zemlji.

Zastopnik Zveze avstrijskih protifašističnih borcev (KZ-Verband) dr. Luka Sienčnik je v pretresljivih besedah orisal trpljenje pokojnice v znanem taborišču smrti v Ravensbrücku. Povedal je, da mu je pokojnica priznala, da jo je misel na usodo obeh otrok in moža tako prevzela, da še tiste brozge, ki so jo dobivali taboriščniki, ni mogla več jesti. V njenem največjem obupu, ko je bila že na tem da klecne, je pristopila neka nemška sotrpinka k njej in ji rekla: „Mutterl essens! Sie müssen essen, damit Sie überleben!" Te vzpodbudne besede so ji spet vlile poguma, da je prišla do spoznanja, da mora preživeti, že zaradi otrok. In preživela je. Kot živ mrlič je dočakala dan, ko so se zavezniki nevarno približali taborišču. SS jih je spodila iz taborišča in tako so se znašli med dvema frontama in čudo božje: nobena krogla ni zadela armade živih okostnjakov. Sovjetski vojaki so jih vzeli v varstvo in jim dali jesti, vendar s pripombo, ne jejte preveč, da boste preživeli. In tako je Vinkelnova mama preživela pekel v taborišču in se po vojni vsa srečna združila s svojo družino.

Poleg domačega duhovnika Cundra se je od pokojnice poslovil tudi predsednik domačega Slovenskega prosvetnega društva „Zarja" Peter Kuhar, ki ji je izrekel zahvalo za vse prizadevanje na kulturnoprosvetnem področju. Prav tako so se od pokojnice poslovili s pesmimi žalostinkami pevci SPD „Zarja" pod vodstvom Joška Wrulicha in tako dali pogrebnemu obredu še bolj turoben značaj. Ogromna množica pogrebcev, ki se je zgrinjala ob odprtem grobu, je bila prepričljiv dokaz, kako priljubljena in spoštovana je bila Vinkelnova mama pri svojem ljudstvu.

S smrtjo Vinkelnove mame, smo bili vsi, ki smo jo poznali, še prav posebej pa seveda njena družina, globoko prizadeti. Ob odprtem grobu smo pogrešali moža pokojnice Miho, ki pa je umrl že pred leti na posledicah vojnih naporov. Od v zadnji vojni tako težko prizadete družine sta ostala samo še sinova Zdravko in Tonči, za katere vemo, da sta vredna sinova svojih staršev trpinov. Obema z družinama ob težki izgubi matere, izrekamo naše globoko sožalje.

OB 35-LETNICI IZSELJEVANJA:

Obisk krajev nekdanjega preganjanja

Letos bo minilo 35 let od zločinske izselitve več sto koroških slovenskih družin. Zato namerava Zveza slovenskih izseljencev na večkratno željo iz vrst svojih članov prirediti obisk krajev nekdanjega pregnanstva v Nemčiji.

Izlet bi priredili v sodelovanju z avtopodjetjem Sienčnik v Dobrli vasi ter predlagamo naslednje podrobnosti: izlet bi bil v drugi polovici aprila ali v začetku maja, trajal bi 2 ali 3 dni, obiskali pa bi nekdanja taborišča Hesselberg in Eichstätt ter med potjo še koncentracijsko taborišče Dachau.

Ker je dokončno načrtovanje (vključno določitve cene) možno šele potem, če prejmemo primerno število prijav, prosimo, da čim prej prijavite udeležbo ter sporočite svoje predloge in želje glede časa, trajanja in krajev izleta.

Najpozneje do konca marca sprejemata prijave Zveza slovenskih izseljencev, 9020 Celovec, Gasometergasse 10, ter avtopodjetje Sienčnik, 9141 Dobrla vas.

VABILO NA RAZSTAVO

Cankarjevo gledališče

v avli Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu, Ebentaler Straße 14

Razstava prikazuje sedmero Cankarjevih dramskih del v jugoslovanskih in drugih gledališčih. 123 slovenskih poklicnih uprizoritev, ki so doživele 1700 predstav, je ustvarilo prek 50 režiserjev. Predstavljene so tudi dramatizacije in uglasbitve po Cankarjevih delih, uprizarjanje Cankarja na amaterskih odrih ter dramske izvedbe Cankarja v radiu, filmu in televiziji.

Razstavo so vsebinsko pripravili sodelavci Slovenskega gledališkega muzeja pod vodstvom prof. Mirka Mahniča. Zunanjo podobo ji je dal ing. Mirko Lipužič.

Razstava bo odprta do 28. marca 1977, in sicer od ponedeljka do petka v času od 14. do 17. ure.

Prisrčno vabljeni!

Krščanska kulturna zveza **Slovenska prosvetna zveza**

Planinstvo postaja ljudski šport

V zadnjih letih se kaže vedno večja popularnost planinstva v matični deželi Sloveniji. Lansko leto je slovenske planine obiskalo več kot milijon planincev in izletnikov. Ta številka zgovorno priča o priljubljenosti planinstva v Sloveniji, ki je v zadnjih letih postalo res ljudski šport. Izreden činitelj slovenskega planinstva so planinska društva, ki upravljajo 159 planinskih postojank s skupno 2234 ležišči. To dejstvo je seveda izredno pomemben činitelj turizma v Sloveniji. Lansko leto je te planinske postojanke (statistično) obiskalo kar 1,066.200 ljudi. Upravičeno pa smo prepričani, da je ta številka še višja, ker statistika prav gotovo ni zajela vsakega planinca.

Tujcev je bilo lansko leto v slovenskih gorah 43.567. Od teh jih je bilo največ iz Italije (13.753), nato sledijo predstavniki Avstrije (10.598) in Zahodne Nemčije (točno 10.000). Skupno je bilo 145.200 nočitev, od teh 11.628 tujcev.

Med postojankami imata največjo kapaciteto (po 160 postelj in ležišč) Aljažev dom v Vratih in Tržaška koča na Doliču, največji obisk pa so imele: koča in žičnici na Krvavcu (90.000), Gromovškov dom (36.000), koča pod Kremžarjevim vrhom (30.000), Kamniška Bistrica (23.000), Poštarska koča na Vršiču (22.000) ter še druge. Po številu prenočitev prednjači Komna (7135) pred Gromovškovim domom pod Veliko Kopo na Pohorju (6663), postojanko pri Triglavskih jezerih (5953), Aljaževim domom v Vratih (5706) ter drugimi. K tem podatkom bi pripomnili, da ne dajejo povsem realne slike, saj so nekatere postojanke odprte le nekaj mesecev poleti, druge pa vse leto, nekatere so dostopne le peš, k drugim pa se lahko pripelješ z avtomobilom.

Če sedaj primerjamo obisk edine planinske postojanke „Koče nad Arihovo pečjo" na Bleščeči planini, ki jo upravlja Slovensko planinsko društvo v Celovcu, potem pridemo do zaključka, da jo obišče na leto povprečno okrog 2500 ljudi. Če pomislimo, da je koča odprta samo ob sobotah, nedeljah in praznikih in še to samo od maja do zime, je ta obisk izredno lep, bil pa bi še večji, če bi bila koča oskrbovana (pogodbeno to ni mogoče).

Kakor smo zvedeli od naših neumornih planincev, je sedaj v teku akcija preureditve koče, ki je v tem, da se gradi v veži oziroma predsobi omara, ki bo segala do stropa ter da se bo zunaj namesto starih klopi postavilo nove, lepše in trpežnejše.

Spet več električnega toka

Medtem ko gradnja ogromnega betonskega jezu (za katerim bo nastalo veliko zbiralno jezero) v zgornjem delu doline Malta, zaradi zime trenutno še počiva, pa je v dolinskem območju gradnja elektrarn skupine Malta, to je v enem izmed objektov v elektrarni Rottau v Melski dolini, zelo živahno in dela hitro napredujejo. Tako so pred dnevi graditelji dali v pogon drugi agregat rottauske elektrarne, skozi katerega sedaj že teče voda in žene turbino. Trenutno so strokovnjaki zaposleni s poskusi in merjenji, saj je to neobhodno potrebno za uspešno funkcionalnost naprav. V naslednjih dneh, po vsej verjetnosti že do nedelje, pa bodo napravo že priključili na električno omrežje in tako dobavljali prepotrebni električni tok. Medtem ko še preizkušajo drugi agregat rottauske elektrarne, pa je v normalnem pogonu že prvi. Le-ta proizvaja pri svojih 190.000 kv zmogljivosti 175 milijonov kilovatnih ur na leto. S to množino toka se lahko preskrbuje okrog ene tretjine vseh koroških gospodinjstev.

Sredi letošnjega leta pa bodo dali v pogon tudi prvi stroj elektrarne Möllbrücke, ki spada v spodnjo skupino elektrarn Malta, kakor tudi prvi agregat zgornje stopnje, ki se nahaja v neposredni bližini že omenjene gigantske pregrade v zgornjem delu doline Malta.

Slovenska prosvetna društva v Bilčovsu, Kotmari vasi, Svečah, Šentjanžu in Šentjakobu vabijo na

2. ROŽANSKI IZOBRAŽEVALNI TEDEN

od 13. do 20. marca 1977

z naslednjim sporedom:

- **Petek 18. 3. ob 19.30 uri v Zadružnem domu v Šentjanžu:** Filmski večer za mladino (Hanzi Weiss).
- **Sobota 19. 3. ob 13. uri v ljudski šoli v Bilčovsu:** Popoldan iger in razvedrila za otroke v predšolski starosti; starši imajo priložnost za razgovor z vzgojitelji;
  ob 19.30 uri pri Adamu v Svečah: koncert rožanskih pevskih zborov.
- **Nedelja 20. 3. ob 20. uri pri Miklavžu v Bilčovsu:** Pogoji kulturnega delovanja na vasi (forumska diskusija).

Občni zbor Kluba slovenskih študentov na Dunaju

V petek 11. marca 1977 je imel Klub slovenskih študentov na Dunaju svoj redni občni zbor. Ob navzočnosti številnih gostov iz Slovenije in Koroške so dunajski študentje ocenili narodnopolitično delovanje kluba, ki ga je v preteklem delovnem obdobju opravljal pod težkimi pogoji koncentriranega skupnega napada institucij in organov državne oblasti, parlamentarnih strank in nemškonacionalnih šovinističnih sil proti osnovnim demokratičnim narodnostnim pravicam koroških Slovencev. Predsednik Mirko Boročnik je v svojem poročilu podal politično analizo manjšinske problematike na Koroškem in poročal o obširnem delovanju KSŠ v preteklem letu. Slonelo je na treh konstantah klubske narodnopolitične platforme: na akcijski enotnosti vseh naprednih narodnih sil med koroškimi Slovenci in s tem neločljivo povezani usmerjenosti na dolgoročno borbeno zavezništvo z naprednimi, demokratičnimi silami večinskega naroda ter na tesni povezanosti z matičnim narodom in njegovo državo.

„To našo pridobitev, namreč akcijsko enotnost", je dejal Boročnik, „pa bomo ohranili le tako dolgo, dokler bomo, kakor v preteklosti, dosledno nastopali proti vsem oblikam frakcionaštva, pa naj pridejo od katerekoli strani. Doslej so vsi poskusi razcepiti klubsko akcijsko enotnost in notranjo solidarnost klavrno propadli; propadli so zato, ker solidarnost in akcijska enotnost klubskih članov in odbora ne sloni samo na lepih prazniških besedah, temveč se je utrjevala in rasla v skupnih naporih, v skupnem delu in prav zaradi izrednih uspehov naše organizacije".

Izredni uspehi, to je pomenila v preteklem letu uspešna priprava treh mogočnih demonstracij na dunajskih tleh proti neofašizmu in ugotavljanju manjšine, zgraditev Solidarnostnega komiteja na Dunaju in sodelovanje v njem ter aktivno vključevanje v bojkotno propagando na Dunaju. Osrednja točka notranje klubske politike pa so bile poleg informacijskega in izobraževalnega dela (KSŠ je organiziral meseca septembra v Goselni vasi 5-dnevni seminar, na katerem se je slovenska študirajoča in dijaška mladina ukvarjala z aktualnimi narodnopolitinimi vprašanji) še kulturno delo (razni literarni večeri) in redni tedenski klubski sestanki ter družabne prireditve.

V pozdravnih govorih so predstavniki Zveze slovenskih organizacij na Koroškem, Narodnega sveta koroških Slovencev, Zveze slovenske mladine in drugi opozorili, da si mora vodstvo kluba stalno prizadevati, da bo vključilo v odbor in v delovanje vse tiste študente na Dunaju, ki so v kakršnikoli obliki pripravljeni sodelovati.

V teku diskusije so nekateri člani kluba izrazili svoje prepričanje, da klub ni deloval na vseh področjih optimalno in da so predvsem nekatere kritike v zvezi z delovanjem slovenskih osrednjih organizacij nepravilne in pretirane. Zastopnik zveze slovenskih organizacij je pozval Klub slovenskih študentov na Dunaju, da se naj tesno poveže z osrednjima organizacijama na Koroškem in da naj bo vodilo za uspešno delovanje in za dosego vseh pravic vedno tesno sodelovanje, skupno prevzemanje odgovornosti in konstruktivna stvarna kritika. Vsaka pretirana polemika pa lahko samo škoduje delovanju kluba.

Po diskusiji poročil predsednika in tajnika, v kateri je bilo ponovno zavrnjeno frakcionaštvo in cepljenje sil, je bil izvoljen z veliko večino novi odbor, ki je predložil tudi že politični in akcijski program za prihodnje delovno obdobje. V tem odboru bodo sodelovali kot novi predsednik Dušan Schlapper, študent medicine, doma iz Št. Jakoba, podpredsednik Borut Sommeregger iz Škocijana, tajnika Lori Müller iz Šentjanža in Franci Serajnik, doma iz Šenpetra, blagajnik Richard Brumnik iz Železne Kaple, kulturna referenta Sonja Schlapper iz Šentjakoba in časnikarski referent Jani Oswald iz Celovca, v razširjenem odboru pa še Mojca Druml iz Bistrice na Zilji, Marko Kreutz iz Blata pri Pliberku, Peter Millonig iz Drašč na Zilji in Marta Rutar iz Žitare vasi.

Novoizvoljeni predsednik Dušan Schlapper je v predstavi akcijskega in političnega programa med drugim povedal, da je odločilnega pomena v bodoče za klubaše, v kolikor bodo s svojo politično aktivnostjo prispevali sami k temu, da bodo demokratične in antifašistične sile v avstrijski družbi čim bolj enotne in odločne v borbi proti vsakršni neonacistični, antidemokratični provokaciji avstrijske reakcije. Zato bodo člani KSŠ skupno z odborom vedno in povsod iznašali prepričanje, da samo široka akcijska enotnost med demokratičnimi silami Avstrije (od katoličanov, socialistov, antifašistov do komunistov) more biti edini garant za našo uspešno borbo za narodno enakopravnost. Kajti ogromne demonstracije Solidarnostnega komiteja so dokazale, da je borba za enakopravnost manjšin interes celotnega demokratičnega tabora v Avstriji in da ta interes najde vedno več pozitivnega odmeva in simpatij v vedno večjih krogih avstrijskega prebivalstva.

Čim bolj enotno in odločno se bomo koroški Slovenci torej lotili borbe za izpolnitev narodnih pravic, zajamčenih v členu 7 avstrijske državne pogodbe in za demokracijo avstrijske družbe, tem hitreje bo potekal ta proces in se bodo krepile sile resnične demokracije, ki je jamstvo polne narodne enakopravnosti na najširših področjih družbenega življenja.

Podgorje

Na zadnjem občnem zboru prostovoljnega gasilskega društva v Podgorjah pri Št. Jakobu v Rožu je bil 86-letni Matevž Wrolich pd. Mežnar iz Podgorij deležen velike časti. On je namreč 70 let aktiven gasilec, kar je seveda velika redkost. Poleg tega je imel visoko funkcijo komandanta gasilcev zgornjega Roža. V okviru občnega zbora so mu v zahvalo in priznanje za dolgoletno požrtvovalno delo v gasilstvu podelili Florjanovo plaketo.

Matevžu Wrolichu k podelitvi visokega priznanja iskreno čestitamo in mu hkrati želimo še mnogo zdravih in srečnih let.

Slovensko prosvetno društvo „Dobrač" na Brnci vabi na

filmsko predstavo

KAPLAN MARTIN ČEDERMAC

v nedeljo 20. marca ob 19.30 uri v Kulturnem domu na Brnci.

Film bo predvajala Slovenska prosvetna zveza.

Ljubitelji slovenske filmske umetnosti prisrčno vabljeni!

Pismo bralca

Pred nedavnim je Kleine Zeitung objavila komentar znanega socialističnega mandatarja dr. dr. Madernerja pod naslovom „Zweifrontenkrieg in Kärnten". K temu komentarju je poslal Joško Wrolich naslednji dopis, v katerem nakazuje nekaj dvomljivih trditev dr. dr. Madernerja.

Die Kleine Zeitung veröffentlichte am 24. Feber dieses Jahres Ihren Gastkommentar unter dem Titel „Zweifrontenkrieg in Kärnten", in dem Sie zur Volksgruppenfrage im Lande Stellung nehmen. Im erwähnten Artikel sind Ihnen einige typisch „kärntnerische" Denkfehler unterlaufen. Ich erlaube mir zu einzelnen Pasagen in Ihrem Kommentar in aller Kürze einiges zu bemerken.

Gleich am Anfang Ihres Artikels schlagen Sie einen Seitenhieb gegen die katholischen Priester, „die als Erwecker slowenischen Volksbewußtseins eine hervorragende Rolle spielten — und noch spielen" — wie Sie wörtlich schreiben. Es stimmt, daß die Priester die einzigen waren, die bei ihrer Berufsausübung auch das Slowenische sprachen. Wie war es eigentlich mit den Lehrern? Wie aus Ihren Zeilen zu entnehmen ist, sprachen diese nur deutsch — auch in der Schule. Sie haben es — bewußt oder unbewußt — verschwiegen, aber sagen wir es doch offen: Die kärntner Lehrerschaft war ein Vorkämpfer für das Deutschtum in Kärnten! In Kenntnis dieser Tatsache ist es eigentlich ein Wunder, daß es auch heute noch Relikte einer slowenischen Volksgruppe in Kärnten gibt.

In Ihrem Kommentar fehlt natürlich auch nicht die in Kärnten — besonders von der sozialistischen Presse — immer wieder publizierte Meinung, die übergroße Mehrheit der Kärntner Slowenen identifiziere sich mit den beiden Slowenenorganisationen. Mit dieser Behauptung schließen Sie sich dem Wunschdenken zahlreicher Politiker in unserem Lande an. Sie meinen damit sicherlich jene „Slowenen", die im privaten Kreis slowenisch reden, in der Kirche slowenisch beten und im Gasthaus slowenisch fluchen, deren Gesichtsfarbe sich aber rötlich färbt, sobald sie am Bahnhof, beim Schilift oder sonstwo in der Öffentlichkeit von einem Slowenen in der Muttersprache angesprochen werden. Allerdings kann man bei dem derzeit in unserem Bundesland herrschenden Klima — niemanden einen Vorwurf machen, dem es an Mut fehlt, sich zu seiner Muttersprache zu bekennen.

Auch Ihr offen ausgesprochener Hinweis, das Slowenische wäre eine Minisprache, das Erlernen dieser Sprache also unrentabel, ist ein Denkfehler. Wenn Sie schon von einer Minisprache reden, warum verschweigen Sie dann die Tatsache, daß es mit Hilfe des Slowenischen nur ein Minischritt zum Erlernen anderer Weltsprachen ist. Ich denke hier an sämtliche slawischen Sprachen.

Jedenfalls hat auch Ihr Kommentar wieder gezeigt, daß Sie als Hyperintellektueller zwar in der Lage sein müßten, die Problematik so darzustellen, wie sie ist, dies aber aus politischer „Schlauheit" (Wählerstimmen) vermeiden.

Ich bin völlig Ihrer Meinung, was den Staatsvertrag betrifft: Darüber sollte es keine Diskussionen geben. Allerdings muß ich hinzufügen, daß Ihr langer Kommentar eine einzige Diskussion rund um die Erfüllung des Staatsvertrages ist.

Mit freundlichen Grüßen

Joško Wrolich

Naš ansambel gre na turnejo po Ameriki

Konec meseca maja bo med slovenske izseljence v Združenih državah Amerike in Kanadi odpotoval ansambel Slovenskega prosvetnega društva „Danica" Korotan iz Št. Vida v Podjuni.

Namen te turneje v Združenih državah Amerike in Kanadi je predvsem v tem, da koroški Slovenci sami seznanimo Slovence v Združenih državah Amerike in Kanadi z lepoto in posebnostjo slovenske koroške pesmi in pa seveda tudi s položajem naše narodne skupnosti v Avstriji.

Ansambel „Korotan" SPD „Danica", ki običajno nastopa kot instrumentalni trio in pevski kvintet, lahko pa tudi kot vokalni oktet, sta povabila na turnejo preko velike „luže" Slovenska narodno podporna jednota v ZDA in podobna slovenska ustanova v Kanadi.

Skupino bo na turneji spremljal predsednik nadzornega odbora Slovenske prosvetne zveze dr. Franci Zwitter.

IVAN CANKAR 10

HIŠA MARIJE POMOČNICE

Vstala sta in stala sta si nasproti s stisnjenimi pestmi, z očmi široko odprtimi, polnimi zlobe in sovraštva. Vsaka beseda, zgovorjena s hripavim glasom, izbruhnjena siloma iz umazanih prsi, je bila kakor ostuden pljunek; in obadva sta bila opljuvana, vsa od čela do nog oškropljena. Lojzka ni razumela od začetka in je jokala; pozneje pa je razumela, njena lica so bila spet polna in rdeča, ali oči so bile zrele in polne zaničevanja.

Kadar so prišli gostje, sta bila oče in mati čisto drugačna, vsa prijazna in ljubezniva. „Moja sladka Mimi!" je dejal tedaj oče in je pobožal mater po roki, po licu. „Moj falotek!" je dejala mati in se je smehljala cukreno. Obadva pa sta bila bolj gnusna, kakor takrat, ko sta si stala nasproti s stisnjenimi pestmi.

Zgodilo se je mnogokdaj, da je šla mati odpirat duri in je prišel tiho in s strahom tuj gospod. Ni bil zmerom isti; prihajal je vsaki nekaj časa in potem je nehal; mnogo jih je bilo. Mati je prinesla vina na mizo. Oblečena je bila v lahko, svetlo domačo haljo, roke so bile gole, tudi na prsih je bila halja odprta in videla se je bela polt. Sedela sta tesno drug poleg drugega, pila sta in sta se smejala, gospod je ovil roko materi okoli vratu, drugo roko je položil na njeno nogo, ki se je stiskala k njemu.

„Ali bi vina, Lojzka?" je vprašala mati.

„Ne maram!" je odgovorila Lojzka, ki je ležala na blazinastem stolu in se je igrala s knjigami.

Zašepetal je gospod: „Ali ne bi bilo boljše, če bi... otrok bi morda..."

Lojzka ni razumela, nagnil se je bil materi k ušesu, ali mati se je zasmejala.

„Otrok ne vidi nič... ne govori nič..."

Sedela je tam pol v njegovem naročju, noga je bila gola do nad kolena. V obraz je bila zardela, mokre so bile oči. Zavzdihnila je, sklonila se je k njemu še bližje, glava se je pritisnila na njegove prsi.

„Idiva!" je dejal gospod.

Šla sta v drugo sobo; duri so bile priprte in Lojzka je slišala nerazločen šum, pritajen smeh, polglasne, hlastne besede, grgrajoče, težko sopenje. Z veliko silo ji je bušnila kri v lica, sram jo je bilo in ni vedela zakaj, zakrila si je obraz. Ko sta se vrnila čez dolgo časa gospod in mati, sta se poslovila hladno, poljubila sta se in ustnice so se komaj doteknile ustnic.

Prišel je časih oče pijan domov in je objemal mater. Mati se je spočetka branila, ali kmalu so zardela lica tudi njej in smejala se je na glas. Lojzka je legla na zofo in se je odela preko glave, da bi ne videla ničesar. Ali kakor da bi jo razodeval hudoben duh, je padala odeja zmerom raz oči in Lojzka je gledala izza polzatisnjenih trepalnic; v lica jo je žgalo, ali v životu ji je bilo slabo, vzdigalo se je proti grlu, kakor da bi bila popila gnusno tekočino.

Poleti je šla mati mnogokdaj z doma; ostal je samo oče, ker je moral v pisarnico, in služkinja je ostala, ki je bila grda in čemerna. In tedaj je prihajal oče s tujimi ženskami domov. Nekoč je prišla z njim boječa, siromašno oblečena punčka, pač komaj štirinajstletna; v roki je nosila košek cvetic, kakor jih prodajajo otroci na cestah in po gostilnicah. Prišla je in je ostala pri durih ter se je ozirala na Lojzko, ki je ležala na zofi, že slečena in odeta. Oče se je zasmejal in jo je prijel za roko.

„No, le dalje, punčka, nič se me ne boj!"

Komaj se je malo branila, oči so gledale plašno, šla je z njim, sedla je k njemu na zofo. Odmašil je steklenico, točil je vina.

„Pij!"

Lojzka bi ji zaklicala: „Beži! Pojdi domov in se skrij v posteljo!"

Ali punčka je pila. Z drobno boječo roko je prijela kozarec, malo je zatisnila oči in je pila; oče ji je gledal v obraz s predrznimi očmi, smeh je bil na njegovih ustnicah, v rumena, zgrbljena lica je bila šinila kaplja krvi. Objel jo je, posadil jo je bližje k sebi, posadil si jo je naposled v naročje. In punčka je pila, že so bila rdeča njena lica, prej tako bela in uboga. Ali kakor so rdela njena lica, je ginila iz njegovih tista kaplja krvi, ki je bila šinila vanje. Suha so bila zdaj, sivorumena in oči so gorele.

Lojzka je gledala, tresla se je, odprla je bila čisto oči, zato da bi jo videl oče in da bi se prestrašil — ali ni je videl, smejal se je in je slačil punčko, ki je ležala v njegovem naročju in se je smejala sunkoma, pijana, pol nezavestna. Lojzka je videla, da so bile nogavice strgane, prevezane nad kolenom z navadno vrvico: videla je, da je bila uboga srajčka vsa umazana in zašita; ali telo je bilo belo in nežno, komaj so poganjale mlade prsi...

Lojzki se je zazibalo pred očmi, obrnila se je k steni, kakor da bi ji bil angel vrgel odejo preko glave — izginilo je vse in vzbudila se je šele pozno v noč; bilo ji je težko in slabo in iskala je vode v temi...

Nekoč sta se sprla oče in mati; oče je udaril mater s pestjo v obraz, mati mu je razpraskala lica z nohtovi. Nato sta se ločila; mati je napolnila kovčke in je šla. Toda vrnila se je kmalu, oče sam je bil šel ponjo. Takoj prvi dan, ko se je vrnila, sta si stala nasproti s stisnjenimi pestmi, oči polne zlobe in sovraštva. Ali narazen nista mogla; šel je oče, šla je mati, ali obadva sta se vračala na dom, ki je bil do vrha oskrunjen in opljuvan, in baš zato, ker je bil oskrunjen.

Zdravnik pa je bil blag človek; ozrl se je malo naokoli in je videl, kako je bilo opljuvano na preprogah, na tapetah, na zofah in tako je ukazal, da mora Lojzka v bolnišnico. Mati je zajokala, ali komaj so prišle iz oči drobne solze, je zadonela godba na cesti in mati je pohitela k oknu...

O Božiču in o Veliki noči sta prihajala, ali Lojzka ni hotela z njima; če bi jo hoteli odvesti siloma, bi se držala postelje z obema rokama, grizla bi s krepkimi zobmi in bila s pestjo. Dobivala je ob praznikih slaščic, kolačev, pomaranč, piruhov; razdelila je vse med tovarišice, sama ni okusila ničesar...

Miranova pomlad

Veste, komu se morate zahvaliti, da je prišla letošnja pomlad? Našemu Miranu? Da prav njemu in nobenemu drugemu. To je bilo pa takole . . .

Najprej pa: ste že kdaj slišali za Mirana? To je mali rdečelični hlačman, ki vam bo sam povedal, da je star pet let — ali pa petnajst, kakor bo ravno pri volji. Vsi, ki ga poznajo, pravijo, da je vseh muh poln. Toda vi mu tega nikar ne recite, kajti potem vas bo brž povprašal, kako muha leti. Porečete mu, da leti zato, ker ima krila, tako kot na primer vrabec. Sedaj vas on pobara — ves čas vas bo napeto gledal s svetlomodrimi, kar se da radovednimi očmi — ali ima morda vrabec majhne otroke, ki so muhe? Vi njemu: Vrabec vendar ne more biti muha, kot ne more biti mačka konj. On pa: Ampak zakaj konj ne leti? Vi že malce jezno: Zato vendar, ker nima kril! On: Kaj pa, če mu jih prišijejo, ali bo potem lahko letel? Vi obupano: Da, najbrž bi res letel. In on: Prišijmo sosedovemu Pramu krila, da bo lahko letel! In tako naprej, vse po tej poti, dokler se kdo ne utrudi — on se ne bo. Da, to je pa Miran.

Te dni je začelo deževati, potem je sijalo sonce in sneg je kar naenkrat skopnel.

Miran se je vso zimo navdušeno sankal in nekoč skoraj podrl hruško na vrtu. (Pa prav tja se je postavila, kamor sem se peljal! je bil jezen potem, ko je nehal jokati in mu je malce splahnela buška na glavi).

— Kam je pa šel sneg? — je končno vprašal in kar na jok mu je šlo.

Starejša sestrica ga je poučila, da se je stopil v vodo.

— Kako v vodo? Kaj ga potem ne bo več? Jaz bi se rad sankal!

— In se zaletel v hruško.

Miran je hruško možato preslišal in vrtal naprej.

— Kaj pa bo sedaj? Menda ne bo samo dež padal!?

Mama, ki je za trenutek prišla iz kuhinje, ga je potolažila:

— Sedaj bo pa prišla pomlad. Vse polno ptičkov bo čivkalo od jutra do večera. Mogoče boš vstajal bolj zgodaj, zbudili te bodo.

— In kdo bo prinesel te ptičke? Sedaj je samo nekaj cmeravih vrabcev.

— Saj ti pravim: pomlad. Veš, to je lepa deklica, ki se pripelje s svojim vozom, polnim samih ptičkov in rož.

Miranu so se zasvetile oči:

— Aha, ptički in rože! Saj bodo tudi rože?

— Vse polno rož.

In potem se je Miran spomnil, da mu mora sestrica narisati rožo. Ampak ona je odvrnila, da mora napisati nalogo, kar sam si jo naj nariše, sai z njeno tako ne bo zadovolien. Rožo je morala narisati mama. Seveda ni bila prava, taka, kot jo je mislil Miran, premalo pisana je bila in nič ni dišala. Potem je hotel, naj mu mama nariše še ptičko in to tako, da bo pela. Mami je bilo seveda dovolj dišečih rož in pojočih ptičk, povrh vsega pa ji je tačas še mleko skipelo. Miran je spoznal, da je najbolje nekaj časa biti tiho. Samo žalostno je vzdihnil: Oh, kdove, kdaj pride tista pomlad.

Po kosilu pa ga je kar zmanjkalo. Sestrica je šla v šolo, mama v trgovino, drugih pa tudi ni bilo takrat pri hiši. Zunaj je posijalo sonce in mama mu je rekla, naj se igra s sosedovimi otroki.

Mama se je vrnila s trga, Mirana pa nikjer. Otroci so vedeli povedati, da se je kar sam zgubil nekam proti gozdu za vasjo. Zaslutili smo, da je spet potuhtal kaj svojega, zato smo poslali sestrico ponj. Šele čez dolgo časa sta prišla, Miran ves blaten in moker. Vprašali smo ga, kaj je vendar počel?

— Padel sem, je mirno povedal in se držal nekam vzvišeno, prav nič njemu podobno. Vsa naša radovedna vprašanja so bila bob ob steno. Hotel je biti tak, kot da hrani veliko skrivnost. Seveda ne za dolgo, samo do večerje.

— Jutri bo prišla pomlad — je nenadoma rekel.

— Pa prav jutri? Le zakaj?

— Jutri ali pojutrišnjem, saj mi je obljubila. Mnogo ptičkov in rož bo — nam je zatrdil.

Zastrmeli smo se vanj z odprtimi usti.

— Seveda, vsi so mi obljubili — je gnal svojo — tudi zajček in srnjaček, pa volk.

— Aha — smo pokimali in še kar strmeli vanj. — Torej obljubili so ti. Mar si jih srečal v gozdu, kjer si padel v lužo?

— Ja, v gozdu, kje pa drugje. — Malo se je zamislil in milostno obljubil:

— Povedal vam bom, saj tako nič ne veste.

In je pripovedoval:

— Hodil sem dolgo, tri dni in še več. V gozdu me je čakal zajček. Imel je velika ušesa in majhen rep. Rekel je, da me bo peljal k Pomladi. Hodila sva dolgo, dolgo časa, sedem dni in noči. Nazadnje sva s srnjačkom prišla do velike luknje.

— S kakšnim srnjačkom, prej si rekel, da je bil zajček, ga je jezno prekinila sestra.

Miran jo je pogledal izpod čela, malo pomislil in povedal:

— Ti nič ne veš! Spremljal me je srnjaček, ker zajček ni imel časa. Moral je v šolo.

Zmagoslavno nas je pogledal in vsi smo osramočeni sklonili glave. Nadaljeval je z bolj gotovim glasom:

— Okovana grajska vrata je stražil zmaj s petimi glavami. Ampak z medvedom sva ga samo pogledala in takoj je odprl (Medved! smo vsi zavzdihnili, ampak čisto potiho). Tam je bila majhna dolina, polna ptičkov, ki so peli, in pisanih rožic. Ja, na sredi je bila majhna hišica iz sladkorja. Ptički so mi povedali, da je tam notri Pomlad. To je deklica z dolgimi lasmi in polnim vozom rož. Obljubila mi je, da bo prišla že jutri k nam, ker sem jo lepo prosil.

— In kaj je bilo še tam, Miran? — smo vprašali.

Za hip je nagubal čelo in brž povedal:

— Tam je bilo še sedem palčkov in volk.

— Volk? Kaj je vendar počenjal volk pri Pomladi?

— Pasel je ovce.

No, to je bilo malo prehudo in sestrica je rekla:

— Miran, ti si velik lažnivec. Lagati pa se ne sme, danes nam je rekla tudi učiteljica v šoli.

Mislili smo, da ga bo to prizadelo, ampak ga ni.

— Ampak jaz ne hodim v šolo. Povedal sem, kakor je bilo. Tukaj imam zvonček, ki mi ga je dala deklica z zlatimi čeveljčki. Res je privlekel iz žepa majhen, zmečkan zvonček in ga položil na mizo. Potem je bil še zmaj s petnajstimi glavami . . .

— Seveda, Miran, tudi zmaj je bil. Ampak sedaj greš spat. — Tako je rekla mama in tako je tudi bilo. Lepe reči nam je natvezil tale naš Miran, le kje jih jemlje? smo si mislili in tudi mi šli spat.

Drugo jutro pa smo se zbudili nemalo začudeni. Ptički so prepevali vsevprek, sonce je sijalo in trava je kar vidno zelenela. Otroci so pri potoku nabrali prve zvončke. Potem jih je bilo vsak dan več, pa tudi trobentic in še in še. Da, bila je prava pomlad.

In kaj pravi Miran?

— Kaj vam nisem rekel, da bo prišla? Vi pa res nič ne veste!

Petelinček

Rano se je petelinček zbudil,
rano, in obhodil vas,
se nad putkami razhudil,
ker smrčale so naglas.

Se togotil je in kričal,
in razbijal kokošnjak,
in se ne bi naveličal,
da ga zgrabil ni lisjak.

Nesrečni robot

Mišo si je želel dvokolo, toda očetu Miševa želja ni bila všeč. Zdelo se mu je, da je dvokolo preveč nevarno vozilo in je kupil sinu vozilo, s katerim si lahko potoval skozi čas. To so bili najnovejši stroji v trgovinah. Mišo jih še ni poznal in zato se je namrščil, ko je dobil tak stroj. Toda kmalu se je sprijaznil z novo igračo. Kakor hitro je napisal domačo nalogo, je vključil stroj in odšel na kratko potovanje, na izlet v leto dva tisoč.

Po ulicah velikega in nenavadnega mesta so dirjala čudna vozila, nad hišami so križarila še bolj čudna letala, po pločnikih pa so hiteli številni pešci. Med tistimi, ki so hodili po cestah so bili tudi dečki in tudi roboti. Mišo se je najbolj čudil robotom, kajti doslej jih je srečaval samo v časopisih in v filmih, in še nikoli jih ni videl na ulici.

Vsi roboti so bili zelo resni in videti so bili tudi zelo zaposleni. Hiteli so in ob srečanjih pozdravljali drug drugega, tako da so pokimali. Čudne osebe, si je mislil Mišo.

Na vogalu je videl robota, ki sploh ni bil podoben ostalim. Prav nič ni hitel. Pravzaprav sploh ni hodil, samo stal je in se naslanjal na oglasni steber. Tako je slonel in jokal. Ja, prav jokal je. Seveda njegove solze niso bile prav take, kot jih je točil Mišo. Pri vsakem hlipu so mu skočile iz oči modre iskrice, toda ta modrina je bila otožno temna. Mišo je razumel, da ta objokani robot trpi.

— Kaj se ti je zgodilo? — je vprašal Mišo, čeprav ni vedel, če se roboti pogovarjajo z dečki.

— Ne znam poštevanke — je zajokal robot še huje in izvrgel cel šop modrih iskric. — Ne znam in se ne morem naučiti. Odlično mi gre geometrija, trigonometrija, verjetnostni računi, integrali, da o logaritmih sploh ne govorim. Le poštevanka ne gre in ne gre.

— Najbrž nisi pazil in poslušal v šoli — je sklepal Mišo. — Nekaj predavanj si pač prespal.

— Motiš se — je otožno zamahnil z roko robot. — Prepričan sem, da z mojimi elektronkami ni vse v redu. Mogoče je celo pregorela tista varovalka za poštevanko. Naj bo tako ali tako, strokovnjaki so me pregledali in pravijo, da mi ni pomoči. Ne morejo najti okvare. Svetuj, kaj naj delam?

Mišo se je zamislil.

— Pa drugi roboti, znajo poštevanko?

— Znajo — je vzdihnil robot. — Vsi razen mene.

Če je tako, pa res ni treba jokati. Če jaz česa ne vem, mi pošepne Janezek, če tudi Janezek ne zna, šepne Borut. Kaj ti nimaš prijateljev?

— Imam — je pokimal robot.

— Torej, če ti bo trda predla, naj ti prijatelj prišepne pravo številko in vse bo v redu in prav. Še sam bi ostal tu in ti pomagal, toda hitim domov. Sicer pa, veš, z menoj si ne bi kdove kako pomagal, kajti tudi moja varovalka za poštevanko ni čisto v redu.

— Zdi se mi, da je tvoj nasvet kar dober — je rekel robot. — Hvala ti!

— Malenkost! — je zamahnil Mišo z roko in se prijazno nasmehnil robotu, iz katerega niso več frčale modre iskre.

Zaničljivo so se napele njene ustnice in obrvi so se namršile, ko so se zaprle duri; življenje je šlo in oči so gledale za njim brez sočutja, polne zaničevanja.

„Zakaj nečeš domov?“ je vprašala Brigita.

Lojzka se je komaj ozrla in ni odgovorila. Ali Brigita bi bila šla s tako bogatim gospodom, s tako elegantno damo na bogat dom, v veliko hišo, kjer je vseh sladkosti dovolj. Zakaj tudi Brigita je nagnila glavo in je poslušala, kadar je šlo življenje mimo, zdrznila se je in bi ubogala, kadar je šla zunaj mimo okna starka in je vabila . . .

Ali Brigitin dom ni bil lep. Tam nekje je bil v predmestju, kjer so hiše, komaj dozidane, že stare in čemerne. Stanovali so v pritličju, v dveh vlažnih sobah, kjer je bilo vse temno, mrzlo, neprijazno. Komaj na večer je posijalo malo sonce, ali izginilo je takoj za visoko streho, zakaj dvorišče je bilo ozko in na vseh straneh se je vzdigalo silno zidovje.

Mnogo ljudi je stanovalo v tistih dveh sobah; prihajali so pozno na večer spat, ali predno so zaspali, so še kartali, razgovarjali se na glas in se smejali, tudi sprli so se mnogokdaj in nekoč so nesli pozno ponoči iz sobe pijanega človeka, ki je bil ranjen z nožem. Petero moških je bilo, vsi sami delavci; eden izmed njih je imel pri sebi tudi ljubico in otroka, ali otrok je bil bolehav in je kmalu umrl. Brigitina mati je bila krepka in lepa žena; ni delala veliko; sedela je za mizo in se je veselo razgovarjala, popoldne je spala. Oče je bil suh, bled in plašljiv, hodil je s sklonjeno glavo in je govoril malo; delal je ves dan in denar, ki ga je zaslužil, je dal materi. Časih — v soboto, kadar je bilo veliko denarja pri hiši — so napravili lep večer, jedli so in pili pozno v noč, godli so na harmoniko in plesali. Pila je tudi Brigita, sedela je na postelji in je gledala in se je smejala. Ko je bilo že pozno, so objemali mater vsi po vrsti in so jo poljubovali, in mati je bila vesela, vsa rdeča je bila v obraz in se je smejala zvonko. In potem so šli v drugo sobo, hrupoma so zaprli duri in slišal se je čuden krik, smeh, ropotalo je in se prevračalo. Oče je ostal pri Brigiti, bled je bil in oči so se svetile čudno. Hodil je po sobi kakor pijan, nato je legel, toda ni zaspal, ker je videla Brigita, kako so se svetile v temi oči . . . Nekaj čudnega se je zgodilo nekoč. Zvečer je bilo, ko so se vračali delavci in prišel je tudi Franc, kovač; velik in močan je bil, roke je imel črne. Prišel je in mati ga je pozdravila prijazno, prinesla mu je večerjo in sta sedela in večerjala. Po večerji je slekla mati bluzo, da so se prikazale gole roke in Franc jo je objel in jo je poljubljal in tudi ona mu je položila obe goli roki okoli vratu. Nato je legla mati na posteljo, na odejo in se je smejala na glas, roke je bila položila pod glavo in visoko so kipele prsi. Tedaj so se odprle duri in prišel je oče. Mati se ni zgenila, ozrla se je komaj in je dejala: „Zunaj imaš večerjo, pa tam jej!“ Oče se je okrenil, ali ko je bil že pri durih, se je vrnil, zibal se je, kakor da bi bil pijan, stopil je k Francu in Franc je zakričal in je sunil očeta v prsa, da je udaril ob steno, potem pa se je zgrudil tudi sam in vse polno krvi je bilo na tleh. Mati je skočila s postelje, vpila je „Franc! Franc!“ in je pokleknila k njemu. Nato je hipoma utihnila, vstala je in je šla počasi proti očetu, ki je stal ob steni in se je tresel od strahu in je iztegal roke, da bi se branil. Toda mati ga ni udarila, samo pokazala je s prstom proti durim in oče je šel. Že je bilo mnogo ljudi, tudi zdravnik je prišel, nepokoj in hrup je bil pozno v noč . . . Franc se je vrnil čez nekaj tednov, očeta pa ni bilo nikoli več.

Ti spomini niso bili čisto jasni in izgubljali so se zmerom bolj. Živ in jasen pa je bil v njenem srcu tisti večer, ko je doživela čudno radost, grozno in lepo obenem. Stanoval je tam delavec, grd in slaboten človek. Vodeno in nezaupljivo so gledale njegove oči, roke in noge so bile dolge in nerodne, kakor opičje, malo je govoril, kadar so bili drugi veseli, umikal in skrival se je njegov nestalni pogled. Samo nekoč je videla Brigita, da se je vzbudilo življenje v njem; sam je bil doma in je sedel za mizo, ko je prišla iz druge sobe delavčeva ljubica, majhna in debela, neokretna ženska, ki je bila zmerom umazana in nemarno oblečena; šla je mimo mize, on pa je nenadoma iztegnil dolgo roko, potegnil je žensko k sebi in ji je pričel trgati bluzo na prsih, tako da je bila hipoma vsa razgaljena. Stala je in se je čudila in ni rekla drugega kakor: „No! no!“ On pa jo je prijel in jo je sunil v drugo sobo, nič ni govoril in še duri ni zaprl za sabo. Ko se je vrnila ženska, se je smejala in se je čudila še zmerom: „Kakšen človek! Kakšna žival!“ Smejala se je potihoma in je šla v kuhinjo . . . Ob nedeljah je bila Brigita sama doma, vsi drugi so šli in se niso vrnili do noči. Zaklenili so jo v sobo in ležala je na postelji in je mislila veliko in tudi jokala je, kadar se je nočilo in je bilo v sobi pusto in tiho. Samo dolgoroki delavec je prišel časih, šel je preko sobe s sklonjeno glavo, ni se nič ozrl in je šel spat. Tako je bilo tedaj, tisti večer, ko se je še dremotno svetilo visoko tam na strehi in je ugasnilo in je legel samoten mrak. Brigita je bila žalostna; mislila je na onega človeka, ki ni veroval, da je Mati božja in je umrl kakor pogan. Takrat je prišel dolgoroki delavec in ko je šel drugič mimo, je postal ob postelji. Glava mu je klonila, oči so gledale izbuljeno in so plamtele. Brigita mu je strmela v obraz kakor začarana in se je tresla. Tako je stopil k nji, vrgel je odejo na tla in se je sklonil globoko. Na postelji je ležalo mlado telo, nelepo in grbavo, in vilo se je in je trepetalo, prsi so ječale . . . Od tedaj so gledale njene oči za njim, koder je hodil, bale so se in so ga klicale. On pa se ni več ozrl in ni prišel nikoli več.

Vzbudila se je časih Brigita ponoči, spominjala se je in vztrepetal je ves život; roke so ste stiskale k telesu, tresla se je od nerazumljive divje slasti in prsi so ječale, kakor tisti večer . . . Želela je Brigita in ni vedela česa — tam zunaj je šlo življenje mimo in je vabilo. V njenih očeh je bilo zapisano hrepenenje in na obrazu je bil zapisan greh, govoril je iz njenih besed. Zato so se ji umikale in so se je bale; nečist je bil njen obraz, grda je bila in grbava, kakor starka, ki je šla mimo in je gledala skozi okno ob zimskih nočeh . . .

Tudi Malči ni hotela domov. Prišla je mati, da bi jo vabila, Malči pa se je skoro prestrašila. Tako daleč je bil že dom in izgubljal se je zmerom dalj v daljavo, komaj še so ga videle v megli oči. In kadar so ga ugledale, je bilo srce vse polno sočutja, stisnilo se je in je zabolelo . . . Da, tam na mizi gori svetilka zaspano, pozno je že, morda že polnoči.

(Dalje v prihodnji številki)

8. Koroški kulturni dnevi v Celovcu

KAREL ŠIŠKOVIČ

Fašizem v Italiji

Italijansko fašistično gibanje je prvo med sorodnimi gibanji prevzelo oblast. Zato ga imamo za prvenca med fašizmi, ker je nakazal ostalim fašističnim gibanjem pot boja in prevzema oblasti. Vendar je jasno, da je italijanski fašizem v mnogočem drugačen od drugih fašističnih gibanj, zlasti pa od nacističnega gibanja, upoštevajoč svojsko družbenogospodarsko in politično strukturo, v katerem je zrasel in se uveljavil.

Še danes teče v Italiji in drugje pravda o resničnih vzrokih fašizma. Razprava o koreninah fašizma in fašističnega gibanja v Italiji se giblje od mnenja, da gre za slučajen izrastek v drugače zdravem telesu, do predpostavke, da že sama struktura kapitalizma determinira fašistične poskuse in omogoča v skrajni konsekvenci fašistični režim, ko odpadejo vsi obrambni mehanizmi buržoazne demokracije kot razredne diktature.

V resnici pa moramo tako fašizem kot vsak družbeni ali politični pojav uokviriti v čas in prostor in moramo zato izhajati iz dejstev, ki so ga povzročili. Prepogostoma gledamo na zgodovinske pojave aprioristično, z očmi sedanjosti in subjektiviziranih predstav. Zato se marsikdaj ustavljamo na zunanjih oblikah fašizma, kot so protidelavsko in protidemokratično nasilje, hierarhična diktatura, uniformiranost, nacionalizem, imperializem ipd., pozabljamo pa na vsebino, ki je zunanje oblike omogočila.

Predvsem je potrebno poudariti, da ne smemo italijanskega fašizma pooseb̀ljati v Mussoliniju, ki je fašistično gibanje ustanovil in je več kot dvajset let vodil fašistično državo. Italijanski fašizem je zrasel v določenih družbenogospodarskih in političnih pogojih kot izhod iz globoke krize, ki je zajela Italijo po prvi svetovni vojni. To pomeni, da fašizem kot izhod iz povojne krize ni bil nujen. Premagal je svoje liberalistične in delavske nasprotnike in vsilil svojo rešitev na podlagi spleta objektivnih in subjektivnih okoliščin, ki jih pa njegovi nasprotniki niso znali izkoristiti v svojo korist.

Italija je iz prve svetovne vojne izšla družbenogospodarsko in politično spremenjena. V zahodni Evropi je zadnja stopila v krog industrijsko razvijajočih se držav in je z veliko muko črpala investicije za svojo industrijo bolj potrošniškega značaja iz primarnih dejavnosti. Njen bančni sistem je bil odvisen od tujine, pred vojno predvsem od Nemčije in Avstroogrske, čeprav je bila istočasno v mnogočem vključena v angleški in francoski ekonomski sistem. Njen industrijski razvoj je pred prvo svetovno vojno korakal po poteh ekonomskega liberalizma, kar je privedlo do poglobitve nekaterih notranjih neskladij med Severom in Jugom ter med jadranskim in tirenskim delom polotoka. Vojna pa je našla Italijo v fazi rasti in je pospešila tiste veje gospodarstva, predvsem industrije, ki so služile vojnemu stroju, medtem ko je po drugi strani praznila agrarne predele in s tem zaustavila proces modernejšega kmetijskega razvoja. Vojna je tudi povzročila osamosvojitev od nemškega kapitala in zadolžitev na Zahodu, predvsem v ZDA. Država je prevzela dolžnosti usmerjevalca gospodarstva za vojne potrebe in reševanja tistih vej gospodarstva, ki jih je vojna spravila v krizo. Vojna je zaradi svoje logike koncentrirala v državi velike ekonomske funkcije, istočasno pa je koncentrirala tudi kapital v rokah nekaterih velikih gospodarskih podjetij, ki so se preusmerile k zadostitvi vojaških potreb. Izprepletale so se nove vezi med državo in kapitalom in je država v marsičem izgubila vlogo „nevtralnega" subjekta, kar je povzročilo, da je prevzela v lastnem in v imenu večjih podjetij čedalje bolj razvejano vlogo podjetnika. Vojna je tudi povzročila velike premike prebivalstva z vojaško mobilizacijo kmetijskih množic in z militarizacijo delavskih množic po tovarnah in po produktivnih dejavnostih. Malomeščanski sloji — trgovci, obrtniki, mali industrijci, uradništvo — so zaradi vojne delno izgubili svojo vlogo vmesnega sloja, ki teži navzgor in živi ob robu investicijskih in produkcijskih procesov, in so zaradi vojne mobilizacije, zaradi restrikcij v potrošnji in zaradi naraščajoče inflacije zašli v krizo, kar jih je vznemirilo.

Zaradi neskladij, ki jih je vojna povzročila, so se v Italiji začeli že pred njenim zaključkom in tudi v zvezi z dogodki, ki so se sprožili s februarsko in oktobrsko revolucijo v Rusiji, veliki nemiri: delavstvo je hotelo sprostitev boja za lastne ekonomske pravice, kmetje so se zavzemali za pridobitev zemlje, vmesni sloji so hoteli izboljšati svoj položaj, veleposestniki so ponovno hoteli doseči uživanje zemljiške rente, ki se je za časa vojne vidno zmanjšala zaradi stalnega črpanja sredstev v vojne namene, velekapital pa je hotel ohraniti velike vojne profite in je zahteval, da si država prevzame tudi breme obrambe pred delavskimi zahtevami.

Vojna je torej našla Italijo v začetku gospodarskega vzpona, ki se je politično izražal v relativni razširitvi političnih pravic s splošno volilno pravico in rastjo socialistične stranke ter neorgansko povezavo med različnimi meščanskimi interesi, je relativni gospodarski vzpon zavrla in ga preusmerila h koncentraciji v težki industriji, k praznenju agrarnih površin, k povečanju razlik med Severom in Jugom, k težki krizi vmesnih slojev. Konec vojne je torej privedel Italijo v težko zadolžitev na zunaj (predvsem v ZDA, Franciji in Veliki Britaniji), v težave zaradi preusmeritve proizvodnje, v težko agrarno krizo, kar se je vse izražalo v težki inflaciji, ki je bila manjša v primerjavi z nemško, v izničenju stalnih dohodkov, v obubožanju kmečkih slojev, v brezposelnosti, v zapiranju malih obrtniških, industrijskih, trgovskih in drugih obratov. V tem smislu so se pojavile le silovite antinomije med zahtevami delavstva po izboljšanju ekonomskega statusa, nižjih kmečkih slojev po pridobitvi zemlje, vmesnih meščanskih slojev po stalnosti in gotovosti, velekapitala po ohranitvi pridobljenih profitov in prvenstvenih pozicij, veleposestništva po obnovitvi ekonomske moči. Zaradi že obstoječih neskladij in povečanja teh neskladij v času vojne so bile te antinomije razrešljive le v med seboj prepletajočih se spopadih, ki so dejansko povzročili krizna protislovja. Politične sile so se znašle pred dejstvom, da v glavnem niso bile kos tem spopadom. Po vojni pa se je pojavila na političnem prizorišču nova politična sila, katoliška, ki je do tedaj predstavljala le manevrsko maso za klasična politična gibanja zaradi znanega spora med cerkvijo in liberalno državo.

V tem smislu se je Italija po vojni znašla pred dejstvom, da je imela politično strukturo, ki je odgovarjala predvojnemu stanju, in se še ni prilagodila novo nastalemu stanju. V tem položaju je bilo jasno, da se je preverjanje med političnimi silami odvijalo bolj po shemah stare kot nove stvarnosti. Zaradi tega so bili nekaj novega le katoliška stranka, ki pa se je soočala s svojo medrazredno strukturo in idejnostjo, najbolj levi del socialistične stranke, ki je postavljal v ospredje vprašanja nove politične vloge delavskega razreda, in tisti del italijanske buržoazije, ki je hotel doseči restrukturacijo meščanskih strank in dobiti politično obliko za zastopstvo lastnih interesov. Te tri sile so pa bile šibke v primerjavi s starimi političnimi strukturami, zlasti še zato, ker se je država po svoji vsebini in zaradi naraščajočih obvez socialnega in ekonomskega značaja spremenila, se pa prestrukturirala, t. j. obnovila.

(Dalje v prihodnji številki)

PLAČAN OGLAS

Republik Österreich
Der Bundeskanzler

(Republika Avstrija
zvezni kancler)

Dunaj, dne 3. 3. 1977

Spoštovani gospodje!

V teku pogovorov, ki sem jih imel dne 31. jan. 1977 in dne 21. februarja 1977 s funkcionarji Vaše organizacije, sem Vas povabil, da po št. 2 odst. 2 čl. 4 zakona o narodnih skupnostih, Z. z. l. št. 396/1976 imenujete za slovensko narodno skupnost člane v sosvet narodne skupnosti, ki je bil ustanovljen z uredbo zvezne vlade z dne 18. januarja 1977, Z. z. l. št. 38. Ker do zdaj na žalost niste bili pripravljeni, da bi se odzvali temu povabilu, bi v smislu svoje napovedi pri razgovoru dne 21. februarja 1977 v sledečem še enkrat povzel tisto, kar je za funkcijo sosvetov narodnih skupnosti bistveno.

Ustanovitev sosvetov narodnih skupnosti izvira, kot je povedano v pojasnilih k predlogi zakona o narodnih skupnostih za zvezno vlado (št. 217 prilog k stenografskim zapisnikom državnega zbora, XIV. ZP) iz misli, da mora biti v demokratični državi zasigurana možnost, da ima narodna skupnost, za katero so bili izvedeni posebni ukrepi, v neki obliki pravico soodločanja. Sosveti narodnih skupnosti so ustanova, za katero do zdaj v avstrijskem pravnem redu ni primera. Člen 7 avstrijske državne pogodbe leta 1955 ne zahteva ustanovitve in so zato dodatna koncesija napram narodnim skupnostim.

Sosveti narodnih skupnosti morajo biti ustanovljeni po 1. odst. 3. člena zakona o narodnih skupnostih, da s v e t u j e j o zvezni vladi in zveznim ministrom v zadevah narodnih skupnosti. Imajo tudi namen, da svetujejo deželnim vladam, če one to zahtevajo. Da imajo sosveti narodnih skupnosti le posvetovalno funkcijo, sledi iz ustavnopravnega položaja. Od formalne nemogočnosti, da bi najvišji izvršni organi bili vezani na stališče sosvetov narodnih skupnosti, pa je treba razlikovati njihovo dejansko pomembnost in težo. Ta pomembnost je tem večja, ker imajo sosveti narodnih skupnosti kot zastopniki interesov narodne skupnosti napram izvršnim organom monopol. Zato so zvezni izvršni organi nujno primorani, da poslušajo sosvete narodnih skupnosti preden izdajo pravne predpise ali pri splošnem načrtovanju pospeševanja, v kolikor zadeva interese narodne skupnosti, potem ko so določili za to primeren rok. Med omenjene pravne predpise spadajo predvsem tudi uredbe, ki bodo izšle na podlagi zakona o narodnih skupnostih.

V ostalem imajo sosveti narodnih skupnosti nalogo, da zastopajo kulturne, socialne in gospodarske interese narodne skupnosti v celoti. Lahko stavijo tudi predloge za izboljšanje stanja narodnih skupnosti in njihovih pripadnikov.

Če zakon na splošno zahteva, da postanejo člani sosveta narodnih skupnosti lahko le osebe, od katerih je pričakovati, da se bodo zavzele za interese narodne skupnosti in za cilje zakona o narodnih skupnostih, osebe, ki imajo predpogoje za izvolitev v državni zbor in ki pripadajo eni izmed v št. 1 do 3 odst. 2 čl. 4 imenovanih skupin oseb, je s tem izražena misel, da naj sosvet narodnih skupnosti izvršuje svoje delovanje izključno po prosti določbi predstavnikov narodne skupnosti same. Namenoma ni predvideno, da bi v sosvet narodnih skupnosti delegirali tudi zastopnike državnih organov; v glavnem odboru državnega zbora zastopane stranke imajo sicer pravico poslati enega zastopnika, ki pa ima le posvetovalen glas. Ta pravni položaj pa seveda ne izključuje, da se sosveti narodnih skupnosti v okviru svoje posvetovalne funkcije direktno pogovarjajo z zvezno vlado, posameznimi ministri in z dotično deželno vlado. V imenu zvezne vlade lahko poudarim njeno izrecno pripravljenost za tako izvrševanje zakona.

Zakonske določbe o sestavi sosvetov narodnih skupnosti določajo posebno mesto organizacijam, ki imajo po svojih pravilih namen, da zastopajo interese narodne skupnosti ali so reprezentativne za dotično narodno skupnost.

1. Polovico članov sosveta narodnih skupnosti mora predlagati taka organizacija.

2. Predsednik sosveta narodnih skupnosti in njegov namestnik morata biti z kroga članov, ki jih je predlagala taka organizacija. To je zaradi tega posebno važno, ker pri enakem številu glasov v sosvetu odloča predsednik.

3. Organizacije je treba pri imenovanju vseh članov sovetov narodnih skupnosti poslušati in se le-te lahko proti imenovanju pritožijo zaradi protipravnosti pri upravnem sodišču.

Posebno važno nalogo imajo sosveti narodnih skupnosti v zvezi z pospeševalno dejavnostjo po III. poglavju zakona o narodnih skupnostih. Ti pospeševalni ukrepi zakona gredo sami po sebi že daleč preko tega, kar zahtevajo določbe državne pogodbe; s sodelovanjem sosvetov narodnih skupnosti smo dodatno upoštevali misel samoodločbe.

Po 1. odst. 10. člena zakona o narodnih skupnostih mora pristojni sosvet narodne skupnosti do 1. maja vsakega leta za naslednje koledarsko leto predložiti zvezni vladi načrt o zaželjenih pospeševalnih ukrepih vključno s seznamom finančnih izdatkov, ki so s tem povezani. Po 2. odst. 10. člena mora pristojni sosvet narodne skupnosti do 15. marca vsakega leta z ozirom na po odst. 1 sestavljen načrt staviti predloge za uporabo pospeševalnih sredstev, ki so predvideni v zakonu o zveznem finančnem proračunu za tekoče koledarsko leto. Tudi tukaj izraz „z ozirom" ne pomeni pravne vezanosti, pač pa obveznost, da se stvarno razpravlja o predstavah sosveta.

Splošno moramo ugotoviti, da so sosveti ustanove, ki so bile ustvarjene izključno v interesu narodnih skupnosti. Sosveti v okviru svoje pravice, da stavijo predloge, seveda lahko tudi dajo pobudo za spremembo pravnih predpisov, ki se tičejo narodne skupnosti. Z imenovanjem zastopnikov v sosvet narodne skupnosti ni dana vezanost na vsebino zakona, katera bi šla preko splošne vezanosti na zakone, ki so bili primerno razglašeni. S „cilji tega zveznega zakona", o katerih je govora v 2. odst. 4. člena so očividno mišljeni splošni cilji, ki pridejo do izraza v 1. členu zakona o narodnih skupnostih.

Zato bi Vas, spoštovani gospodje, prosil, da bi svoje dosedanje stališče k vprašanju imenovanja članov v sosvet narodne skupnosti za slovensko narodno skupnost premislili in imenovali štiri člane za ta sosvet.

Z najboljšimi pozdravi

Bruno Kreisky l. r.

PLAČAN OGLAS

Slovenski VESTNIK

Ne vidimo nobene možnosti...

(Nadaljevanje s 1. strani)

3. Zakon stremi očitno za tem, da odvzame organizacijam narodne skupnosti, ki so se od podpisa državne pogodbe zavzemale za njeno izpolnitev in za uresničitev pravic slovenske narodne skupnosti, pravico zastopanja in jih sploh izključi.

4. Predmetni zakon pomeni poslabšanje stanja slovenske narodne skupnosti celo v primerjavi z dosedanjo absolutno nezadovoljivo ureditvijo posameznih določil v zaščito slovenske narodne skupnosti.

5. Zakon v besedilu ne vsebuje nobene sankcije za morebitne kršitve posameznih določil in nobenih jamstev za ohranitev narodne skupnosti in za zavarovanje njenega obstoja, ki sta zajamčeni v zakonu.

6. Zakon gre kakor vsi dosedanji zakoni mimo vseh predlogov slovenske narodne skupnosti za ureditev in zavarovanje njenih življenjskih vprašanj.

7. Ponovno poudarjamo svoje prepričanje, da je mogoče tak zakon izdelati samo skupno z narodno skupnostjo, pri čemer je treba predloge narodne skupnosti samoumevno primerno upoštevati, ker le-ta sama najbolje ve, kaj koristi njeni ohranitvi in zavarovanju njenega obstoja.

Poglavitna pomanjkljivost zakona pa je v tem, da je njegovo krajevno in stvarno veljavnostno območje pridržano odredbam, da sploh ni razvideti, kje in na kakšen način naj bi prišel zakon do veljave.

K sosvetom narodnih skupnosti pa je rečeno: Zakon predvideva v odstavku II (§§ 3 ff) sestavo sosvetov narodnih skupnosti in utemeljuje to s tem, da naj bi bilo s tem omogočeno predstavništvo narodne skupnosti. S tem naj bi bila dana narodnim skupnostim možnost, da svoje zadeve zastopajo pred pristojnimi mesti.

Zakon pomeni varuštvo nad narodno skupnostjo, ker predvideva ustanovitev manjšinskega organa s strani zakonodajalca, pri čemer obstoječe manjšinske organizacije v ta organ, kakor so ga zasnovali izvedenci strank, lahko samo pošljejo svoje zastopnike ali pa ga odklonijo. Predvidena ureditev sosveta narodne skupnosti pomeni spremembo od leta 1955 do danes izvajane prakse, po kateri sta bila Narodni svet koroških Slovencev in Zveza slovenskih organizacij na Koroškem priznana kot zastopstvo slovenske narodne skupnosti. Tako ureditev je mogoče razumeti samo kot poskus, da se slovenska narodna skupnost na Koroškem razdvoji in se zvezni vladi da možnost vseh vrst manipulacije.

Namen zakona o narodnih skupnostih pa ne more biti, da oktroira manjšini novo zastopstvo, marveč bi bilo treba v smislu pospeševanja zagotoviti pravico zastopstva dosedanjih manjšinskih organizacij. Lahko bi navedli številne mednarodne primere: kontaktne odbore med nemško manjšino na Danskem in dansko vlado na eni ter med dansko manjšino v Zvezni republiki Nemčiji in zvezno vlado v Bonnu na drugi strani; nadalje v smislu ustavnih določil sestavljene komisije za vprašanja narodne skupnosti pri dvojezičnih občinah v Sloveniji, pa tudi poslovnik kontaktnega komiteja, ki je bil izdelan s strani avstrijske vlade in obeh osrednjih organizacij koroških Slovencev.

Torej bi bilo treba zagotoviti Narodnemu svetu koroških Slovencev in Zvezi slovenskih organizacij na Koroškem pravico zastopstva slovenske narodne skupnosti, da bi prevzeli vse naloge sosveta narodne skupnosti s podobno paritetno zasedbo kakor v kontaktnem komiteju.

V zakonu predvidena stvarna pristojnost sosveta narodne skupnosti gre tako kot njegov personalni sestav mimo resničnosti in stvarnih potreb, ker ostane bistveno vprašanje izpolnitve člena 7 državne pogodbe nedotaknjeno. Tudi tu bi lahko služil za vzor poslovnik kontaktnega komiteja.

Zakon obravnava tudi možnost odstavitve člana sosveta narodne skupnosti, če brez zadostnega opravičila ne prisostvuje sejam sosveta. V tem se spet potrjuje že prej izražen sum, da se gremij sosveta narodne skupnosti uvede samo zato, da si zvezna vlada ustvari sebi privržen in manipulativen forum pripadnikov manjšine, ne glede na to, ali dotične osebe uživajo v narodni skupnosti zaupanje ali ne.

Ta vtis nadalje potrjuje tudi določilo, da je člane sosveta treba imenovati po predhodnem slišanju pristojne deželne vlade.

Iz vseh navedenih pomislekov in iz izkušenj pri razgovorih z izvedenci in zlasti iz izkušenj pri zadnjih razgovorih z vlado, kjer so zastopniki strank izrecno odklonili kakršnokoli možnost novelizacije ali spremembe zakona o narodnih skupnostih, še posebno pa v zvezi s predvidenimi odredbami o krajevnih območjih, kjer naj bi bile dvojezične topografske označbe, ter o uradih in službenih mestih, kjer naj bi bila dopuščena uporaba jezika narodne skupnosti dodatno k nemškemu uradnemu jeziku, ki jih bo po najnovejših vesteh sprejela zvezna vlada v soglasju z glavnim odborom parlamenta, Nadzorni in Upravni odbor Zveze slovenskih organizacij na Koroškem ne vidita nobene možnosti za sodelovanje v sosvetu narodne skupnosti.

Nasprotno oba odbora izrecno odklanjata tako sodelovanje in bosta to svoje stališče posredovala tudi vključenim organizacijam ter krajevnim zastopstvom in zaupnikom skupaj s pismom zveznega kanclerja.

Še do nedelje odprta razstava „Gast 77“

V nedeljo se bodo spet zaprla vrata celovškega sejmskega razstavišča, na katerem trenutno zaseda sejem gastronomije in turizma „Gast 77“.

Tudi letošnja razstava sejma „Gast 77“ se v glavnem razvija v znamenju ustvarjanja možnosti in oblik zboljšanja storitev na področju turizma, da tako privabimo čim več gostov od blizu in daleč v našo deželo. Lanskoletni padec števila nočitev pri nas na Koroškem, je bil nekakšno alarmno znamenje, da bo treba napeti vse sile in z raznimi prijemi poskušati preprečiti nevarni pojav nazadovanja turizma v deželi. Strokovni sejem „Gast 77“ nas torej seznanja z raznimi napravami, stroji, orodjem ter drugimi najnovejšimi dosežki, ki služijo v glavnem turizmu in gastronomiji in s katerimi je možno dvigniti kakovost in storilnost naših gostinskih obratov.

V okviru tega sejma sta v soboto 12. marca Gospodarska zbornica Slovenije (ki je prvič zastopana na tem sejmu) in jugoslovanski konzulat v Celovcu povabila zastopnike tiska in gospodarstva na razgovor, ki se je odvijal v jugoslovanskem paviljonu celovškega sejemskega razstavišča. V paviljonu je sedaj v času sejma urejena restavracija, ki jo vodi znano gostinsko podjetje „Podvin“.

En dan poprej, v petek pa so bili na povabilo Gospodarske zbornice Slovenije v Ljubljani predstavniki koroške trgovske zbornice. Menili so se o različnih možnostih gospodarskega sodelovanja med obema sosednjima deželama.

Razstava je še odprta jutri in v nedeljo. Obisk zanimive strokovne razstave vsakomur toplo priporočamo.

ŠPORTNI VESTNIK – ŠPORTNI

SMUČANJE

● TEKMOVANJE ZA SVETOVNI POKAL 1976/77 ŽE ODLOČENO

V ameriškem Heavenly Valley-ju so bili na programu štirje smuki, dva za dekleta in dva za moške.

V prvem tekmovanju za dekleta je zmagala Avstrijka Gitti Habersatter, na peto mesto pa se je uvrstila Moser-Pröll. Na drugem smuku pa je osvojila prvo mesto Marie-Theres Nadig, Moserjeva pa je izpadla.

Na prvi moški konkurenci je zmagal Sepp Walcher pred Wernerjem Grissmannom, na drugem smuku pa Bartl Gensbichler pred Winklerjem. Klammer je zasedel samo mesta 5. in 15.

S temi uvrstitvami sta Klammer in Moserjeva zapravila še zadnje možnosti, da osvojita svetovni pokal.

Lise-Marie Morerod torej velika zmagovalka letošnje sezone, pa tudi za Stenmarka je že skoraj fiksno. Heidegger bi moral namreč zmagati na vseh tekmovanjih, ki še sledijo, medtem ko Stenmark ne bi smel tečkovati.

● 11. ŠPORTNE IGRE SPDT V RABLJU

Gostoljubna vas Rabelj blizu Trbiža je bila tokrat uprizorišče 11. zimskih športnih iger Slovenskega planinskega društva Trst. Okoli 200 smučarjev je bilo na štartu, največ seveda Goričanov in Tržačanov, tekmovanja pa so se udeležili tudi tekmovalci iz Koroške ter Benečije. Skupno je na tem tekmovanju nastopalo 10 društev.

Zimske igre same so se odvijale pri krasnem vremenu, sneg je bil sicer nekoliko spomladanski, vendar je bil bolj naklonjen tekmovalcem, kakor del, ki bi zaostril tehnične težave proge. Tekmovalna proga je bila dolga 1200 m, razlika višine je znašala 200 m, vrat pa je bilo okoli 35.

Iz Koroške so se udeležili teh zimskih iger smučarji iz Št. Janža, in odrezali zelo dobro, kakor je razvidno iz rezultatov:

V skupini Baby sprint (dečki) sta zasedla prve dve mesti Blüml P. ter Mošic T. Tudi v skupini Miškov je zmaga šla v Št. Janž (K. Blüml). V skupini Medvedke pa je odnesla zmago Lenka Weiss.

Na prvo mesto v skupini pionirjev se je uvrstil Tomo Weiss, v skupini članov pa je zasedel osmo mesto V. Moschitz.

V skupni lestvici moške konkurence je zasedel Tomo Weiss odlično drugo mesto, v lestvici ženske konkurence pa se je uvrstila Lenka Weiss na 4. mesto. V lestvici po društvih pa je zasedla ekipa iz Št. Janža 5. mesto.

NOGOMET

● OLIMPIJA PODLEGLA V SARAJEVU 0:2

Ljubljanska Olimpija je tokrat gostovala v Sarajevu in na Koševu zaigrala podjetno, vendar je morala kloniti pred razigranimi domačini. Za poraz pa so krivi napadalci Olimpije, ki so zamudili cel koš izvrstnih možnosti.

Igra je bila sicer zanimiva, pokazala je borben in fair nogomet in ni razočarala sarajevske publike.

V vrhunskem spopadu tega kola pa sta se na štadionu Crvene zvezde razšli Crvena zvezda ter Dinamo z rezultatom 1:1. Tekmo je videlo preko 80.000 gledalcev.

Na lestvici vodi še naprej Crvena zvezda z naskokom 5-ih točk, Olimpija pa je osma.

● SW INNSBRUCK NA TIVOLIJU PORAŽEN

Avstrijski nogometni prvak SW Innsbruck je preteklo soboto doživel na domačem igrišču poraz. Admira Wacker je namreč premagala Tirolce z rezultatom 1:0.

Izvrsten nogomet pa je pokazal tudi dunajski Rapid, ki je na Dunaju premagal salzburško Austrio visoko z 5:0. Sijajno je na tej tekmi zaigral Hans Krankl, ki je zabil sam kar štiri gole.

Dunajska Austria pa je v Gradcu z lahkoto premagala Sturm z rezultatom 2:0. SW Innsbruck pa po zadnjem porazu vodi na lestvici le še s prednostjo dveh točk.

Ostali rezultati:

LASK proti GAK	1:0
Vienna proti Vöest Linz	3:1

● V DRUGI DIVIZIJI DSV ALPINE ŠE NAPREJ ZMAGUJE

Da DSV Alpine ne vodi slučajno na lestvici druge nogometne divizije, je dokazalo moštvo iz Donawitza v soboto v Stokkerau-u. DSV je namreč porazila domačine z rezultatom 4:2.

Pa tudi celovška Austria se še vedno krepi. Gostovala je v Wolfsbergu in porazila tamkajšnje moštvo z rezultatom 2:0.

HOKEJ NA LEDU

Na svetovnem prvenstvu skupine B v Tokiju je že odigranih precej iger, Avstrija pa na lestvici zaseda samo zadnje mesto. S tem bo verjetno izpadla iz skupine B in bo morala naslednje leto v skupini C znova začeti.

Jugoslavija se nahaja v nekoliko boljšem položaju, čeravno so si Jugoslovani verjetno pričakovali več od tega prvenstva. V direktnem spopadu pa so Jugoslovani premagali avstrijsko reprezentanco z rezultatom 6:4.

ZAHVALA

Vsem, ki so nas tolažili in izrazili svoje sožalje ob bridki izgubi naše dobre matere

Marije Haderlap roj. Miklav

pd. Vinklnove mame v Lepeni pri Železni Kapli

in jo spremljali na njeni zadnji poti, se iskreno zahvaljujemo. Posebna zahvala g. župniku Messnerju, sorodnikom, sosedom in znancem, ki so jo obiskovali in tolažili v zadnjih dneh njenega življenja. Prav tako velja zahvala g. kaplanu Zundru za žalno daritev, vodstvo pogreba in v srce segajoče tolažilne besede v cerkvi in ob odprtem grabu; nadalje žalnima govornikoma g. dr. Luki Sienčniku, in g. inž. Petru Kuharju, kakor tudi pevcem moškega in mešanega zbora SPD „Zarja“. Najlepša zahvala pa tudi mnogoštevilnim darovalcem vencev in cvetja!

Toni in **Zdravko Haderlap**
v imenu sorodnikov

RADIO — TELEVIZIJA

JUGOSLAVIJA

SOBOTA, 19. 3.: 8.00 Colargol — 8.15 Z besedo in sliko — 8.25 Ferenc, Ferenc — 9.05 Zverinice iz Rezije — 9.25 Smuški poleti — 11.30 Boussardelovi — 14.55 Nogomet — 16.50 Glasbene miniature — 17.10 Obzornik — 17.25 Otroci železnice — 19.30 Dnevnik — 19.50 Tedenski zunanjepolitični komentar — 20.00 Ladja norcev — 22.20 Moda za vas — 22.30 Dnevnik — 22.45 625.

NEDELJA, 20. 3.: 8.10 Poročila — 8.15 Od vsakega jutra raste dan — 8.45 625 — 9.25 Planica: Smuški poleti — 11.30 Kmetijska oddaja — 12.15 Poročila — Nedeljsko popoldne — 16.15 Državno košarkarsko prvenstvo — 17.45 Poročila — 17.50 Modra svetilka — 19.50 Tedenski gospodarski komentar — 20.00 Marija — 21.05 Irska, svetišče spominov — 21.35 Dnevnik — 21.45 Športni pregled.

PONEDELJEK, 21. 3.: 8.10 Šolska oddaja — 17.10 Vrtec na obisku — 17.25 Narava Japonske — 17.50 Obzornik — 18.05 Osebna nega — 18.15 Zobozdravstvo — 18.25 Mozaik — 18.30 Dogovorili smo se — 18.45 Mladi za mlade — 19.30 Dnevnik — 20.00 Andro in ljubica — 21.25 Kulturne diagonale — 22.05 Dnevnik.

TOREK, 22. 3.: 8.00 Šolska oddaja — 17.05 O dveh ježkih — 17.20 Pika nogavička — 17.50 Obzornik — 18.05 Jugoslovanska narodna glasba — 18.40 Trimski test — 19.30 Dnevnik — 20.00 Oči kritike — 20.35 Zvezde gledajo z neba — 21.25 Glasbeni magazin — 22.05 Dnevnik.

SREDA, 23. 3.: 8.10 Šolska oddaja — 16.55 O lisici deklici — 17.40 Obzornik — 17.55 Na sedmi stezi — 18.30 Glasba takšna in drugačna — 19.30 Dnevnik — 20.00 Film tedna — 21.35 Včeraj, danes, jutri — Dnevnik.

ČETRTEK 24. 3.: 8.00 Šolska oddaja — 16.30 Veleslalom za ženske — 17.30 Colargol — 17.45 Obzornik — 18.05 Opice — 18.45 Utonilo je sonce — 19.30 Dnevnik — 20.00 Dobričine — 20.30 Mednarodna obzorja: Evropa Evropejcem — 21.20 S festivala dokumentarnega filma — 22.00 Miniature — 22.10 Dnevnik.

PETEK, 25. 3.: 8.10 Šolska oddaja — 11.30 Veleslalom za moške — 14.10 Šolska oddaja — 15.35 Veleslalom za moške — 17.05 Križem kražem — 17.20 Morda vas zanima — 17.50 Obzornik — 18.05 Jugoslovanska folklora — 18.40 Prva pomoč — 19.00 Japonski športi — 19.30 Dnevnik — 19.55 Tedenski notranjepolitični komentar — 20.05 Boussardelovi — 21.00 Razgledi — 21.45 Ulice San Francisca — 22.35 Dnevnik.

AVSTRIJA 1

SOBOTA, 19. 3.: 15.25 Zadnji dunajski fijakar — 17.00 Risanje, slikanje, oblikovanje — 17.30 Pustolovščine na zahodni obali Kanade — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Dobra volja z glasbo — 18.55 Dragi dom — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 „Kako bo spomladi?“ — 21.40 Šport — 22.05 Kriminalka — 23.35 Poročila.

NEDELJA, 20. 3.: 15.25 Patricija in lev — 17.00 Tobi in Tobijas — 17.30 Cebelica Maja — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Klub seniorjev — 18.30 Igraj z nami „Koroška“ — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Zima, ki je bila poletje — 22.15 Šport — 22.25 Mala večerna glasba — 22.25 Poročila.

PONEDELJEK, 21. 3.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Literatura delovnega sveta — 10.00 Angleščina — 10.30 Beneški babjak — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Živalski raji — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Ponedeljski šport — 22.55 Akcija v Manhattanu — 21.40 Poročila in šport.

SLOVENSKE ODDAJE RADIA CELOVEC

SOBOTA, 19. 3.: 9.45 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

NEDELJA, 20. 3.: 7.05 Duhovni nagovor — Naj pesmica naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 21. 3.: 13.45 Celovški radijski dnevnik — Tam pod Dobračem (Obisk pri Mariji Galle).

TOREK, 22. 3.: 9.30 Za našo vas — 13.45 Celovški radijski dnevnik — Šport — Otroci, poslušajte!

SREDA, 23. 3.: 13.45 Celovški radijski dnevnik — Minute z . . . — Cerkev in svet.

ČETRTEK, 24. 3.: 13.45 Celovški radijski dnevnik — „Mlada setev“ (Posnetki otroškega dneva v Selah) — Dr. Feinig: Hišna, ledinska in krajevna imena: Bilčovs.

PETEK, 25. 3.: 13.45 Celovški radijski dnevnik — Lijak modrosti in melodij.

MOČ IN VPLIV JAVNIH OBČIL — POROČANJE KOROŠKIH DNEVNIKOV O „ZADEVI WARASCH“

v četrtek 24. marca 1977, ob 19.30 uri.
Referent: prof. dr. Robert Saxer

Katoliški dom prosvete
SODALITAS *v Tinjah*

VEČERNI SEMINAR ZA STARŠE

v torek 29. 3. 1977 ob 18.30 uri o sledečih temah:
● Kratek pregled šolstva v Avstriji ● Novi šolski zakon iz leta 1974 ● Sodelovanje šola — starši ● Problemi otroka v glavni šoli ● Učni uspehi in redovanje, prestopne možnosti ● Petdnevni šolski teden ● Kako varen je vaš otrok v šoli! ● Kritična obdobja v otrokovem razvoju — motnje in težave ● Diskusija

Dom v Tinjah

Kulturno društvo „Drava“ v Žvabeku vabi na

PEVSKI KONCERT

v nedeljo 20. marca 1977 ob 19.30 uri v farni dvorani v Žvabeku.

Nastopa: Mešani pevski zbor „Rož“ iz Št. Jakoba v Rožu pod vodstvom Lajka Milisavljeviča.

Prisrčno vabljeni!

Slovensko prosvetno društvo „Srce“ v Dobrli vasi vabi na

PEVSKI KONCERT

v nedeljo 20. marca 1977 ob 14.30 uri v Kulturnem domu v Dobrli vasi.

Nastopa: Mešani pevski zbor „Rož“ iz Št. Jakoba v Rožu pod vodstvom Lajka Milisavljeviča.

Prisrčno vabljeni!

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Celovec/Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 32 5 50 - Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje.